

FÄNRIK STÅLS SÄGNER
JOHAN LUDVIG RUNEBERG
A. MALMSTRÖM
STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS FÖRLAG

FÄNRIK STÅLS SÄGNER

AF

JOHAN LUDVIG RUNEBERG

MED TECKNINGAR AF

A. MALMSTRÖM

Stockholm
F. & G. Beijers Förlag
1886

Stockholm
Ivar Hæggströms Boktryckeri
1886

Papperet tillverkadt vid Granholms Bruk.

Preface to the Electronic Edition

The two parts of *Fänrik Ståls sägner* first appeared in 1848 and 1860, respectively. An illustrated edtion appeared in 1883, featuring woodcuts of paintigs by Swedish art professor August Malmström. An 1886 reprint of that edition is presented here in facsimile.

The book pages are c. 225 x 300 millimeters, and the digital images presented here are 215 x 300 mm or 8.5 x

11.8 inches, presented in 120 dpi resolution. This electronic facsimile edition was produced in February 1999 by Lars Aronsson. A simple non-illustrated **e-text edition** was produced in 1993.

W. MEYER, xyl.

Vårt land.

Vårt land, vårt land, vårt fosterland, ljud högt, o dyra ord! Ej lyfts en höjd mot himlens rand, ej sänks en dal, ej sköljs en strand, mer älskad än vår bygd i nord, än våra fäders jord.

Vårt land är fattigt, skall så bli för den, som guld begär. En främling far oss stolt förbi, men detta landet älska vi; för oss med moar, fjäll och skär ett guldland dock det är,

Vi älska våra strömmars brus och våra bäckars språng, den mörka skogens dystra sus, vår stjernenatt, vårt sommarljus, allt, allt, hvad här som syn, som sång vårt hjerta rört en gång.

Här striddes våra fäders strid med tanke, svärd och plog. Här, här, i klar som mulen tid, med lycka hård, med lycka blid, det finska folkets hjerta slog; här bars, hvad det fördrog.

Hvem täljde väl de striders tal, som detta folk bestod, då kriget röt från dal till dal, då frosten kom med hungerns qval, hvem mätte allt dess spilda blod och allt dess tålamod?

Och det var här, det blodet flöt, ja, här för oss det var, och det var här, sin fröjd det njöt, och det var här, sin suck det göt, det folk, som våra bördor bar långt före våra dar.

Här är oss ljuft, här är oss godt, här är oss allt beskärdt; hur ödet kastar än vår lott, ett land, ett fosterland vi fått. Hvad fins på jorden mera värdt att hållas dyrt och kärt?

Och här och här är detta land, vårt öga ser det här; vi kunna sträcka ut vår hand och visa gladt på sjö och strand och säga: se det landet der, vårt fosterland det är!

Och fördes vi att bo i glans bland guldmoln i det blå, och blef vårt lif en stjernedans, der tår ej göts, der suck ej fans, till detta arma land ändå vår längtan skulle stå.

O land, du tusen sjöars land, der sång och trohet byggt, der lifvets haf oss gett en strand, vår forntids land, vår framtids land, var för din fattigdom ej skyggt, var fritt, var gladt, var tryggt!

Din blomning, sluten än i knopp, skall mogna ur sitt tvång. Se, ur vår kärlek skall gå opp ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp, och högre klinga skall en gång vår fosterländska sång.

W. MEYER, xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Fänrik Stål.

Till flydda tider återgår min tanke än så gerna. Mig vinkar från förflutna år så mången vänlig stjerna. Välan, hvem följer nu mitt tåg till Näsijärvis dunkla våg?

Jag lärde känna der en man, soldat för länge sedan; nu egde fänriks titel han, men lyckan var i nedan. Gud vet det, hur han kom en dag att bo i samma gård som jag.

Jag såg mig då som en person med få, ja inga brister. Jag var student, på kondition, och kallades magister; mitt »mensa» gaf mig öfverflöd, den gamle åt på nåd sitt bröd.

Jag rökte »Gefle vapen» jag och hade sjöskumspipa; den gamle skar af blad sitt slag, då han ej var i knipa. I sådant fall blef mossa blott hans nötta masurhufvuds lott.

O tid af guld, o lif blott tändt för nöjet och behagen, då man är ung och är student och har fullt upp för dagen och ingen annan sorg försökt, än att mustaschen växer trögt!

Hvad visste jag af andras nöd, jag blott min glädje kände; min arm var stark, min kind var röd, och alla pulsar brände. Jag var så yr, jag var så ung, och stolt som jag var ingen kung.

Men fänrik Stål satt utan knot förgäten i sin koja; han sög sin rök, han knöt sin not och lät oss andra stoja. Vasserra, mot en sådan en hvad man sig tyckte vara re'n!

Det var min höga lust att se den kantiga figuren, hans styfva skick, hans anlete, hans rock, så ovant skuren, hans örnenäsa mest ändå med brillor utan skalmar på.

Jag gick till gubben ofta ned att gunstigt gyckel drifva. Det var min fröjd, när han blef vred och kom sitt nät att rifva då jag fick nålen ur hans hand och knöt en lycka falskt ibland.

Han sprang då ofta upp burdus och dref mig utom knuten; ett vänligt ord, en doft kardus, och fred var åter sluten. Jag kom igen, som förr jag kom, och gjorde samma narri om.

Att äfven gubben haft sin dag, då han var ung i verlden, att han gått flere steg än jag och pröfvat mer på färden, var jag för höglärd att förstå, det kom ej för min tanke då;

ej att han stått med svärd i hand och glad sitt hjertblod gifvit för detta samma fosterland, som nu så kärt mig blifvit. Jag var så yr, jag var så ung, han fänrik var, jag mer än kung.

Men hur det hände sig en gång, fann jag mig mätt af ruset. Det vinter var, min dag blef lång, fast den var kort till ljuset; det var så ovant mot förut, jag ville aldrig få den slut.

Jag tog den första bok, jag fann, blott för att döda tiden, det var en skrift af onämnd man om sista finska striden; den låg der häftad som på nåd bland husets bundna bokförråd.

Jag tog den på mitt rum och satt och bläddrade i bladen, jag vet ej, hur jag så fick fatt på Savolaks-brigaden. Jag läste en rad, läste två, mitt hjerta började att slå.

Jag såg ett folk, som kunde allt, blott ej sin ära svika; jag såg en här, som frös och svalt och segrade tillika. Mitt öga flög från blad till blad, jag velat kyssa hvarje rad.

I farans stund, i stridens brand hvad mod hos denna skara! Hur kunde, arma fosterland, du dock så älskadt vara, en kärlek få, så skön, så stark, af dem du närt med bröd af bark!

Min tanke genom rymder lopp, som förr den aldrig spanat, ett lif gick för mitt hjerta opp, hvars tjusning det ej anat; min dag flög som på vingar bort, o hvad min bok mig syntes kort!

Den slöts, och qvällen likaså, dock glödde än min låga. Jag fann så mycket återstå att forska om och fråga, så många dunkla föremål. Jag gick till gamle fänrik Stål.

Han satt på samma plats som förr och samma syssla skötte. Jag såg, alt re'n i stugans dörr en missnöjd blick mig

mötte; det var, som om han frågt dervid: Får man ej ens till natten frid?

Men annat var det nu med mig, jag kom med ändradt sinne: »Jag läst om Finlands sista krig, och äfven jag är finne. Min hog blef tänd att höra mer, kanhända får jag det af er?»

Så var min helsning. Gubben såg förvånad upp från noten. En glans uti hans öga låg, som om han stått för roten: »Jo, derom kan jag ge besked, om herrn så vill, ty jag var med.»

Jag satte mig på sängens halm, han började berätta om Dunckers eld, om kapten Malm, om mången bragd för detta; hans blick blef ljus, hans panna klar, jag glömmer ej, hur skön han var.

W. MEYER, xyl.

Han sett så mången blodig dag, så många faror delat, ej segrar blott, men nederlag, hvars sår ej tid har helat; så mycket, som ren verlden glömt, låg i hans trogna minne gömdt.

Jag satt der tyst och hörde på, och intet ord förspildes, och natten hunnit halft förgå, när jag från honom skildes; han följde mig till tröskelns rand och tryckte gladt min bjudna hand.

Sen sågs han aldrig mera nöjd, om han ej mig fick skåda. Vi delte sorg, vi delte fröjd vi rökte »vapnet» båda. Nu var han gammal, jag var ung, jag blott student, han mer än kung.

De sägner, här i sång jag satt, från gubbens läpp de stamma. Jag hört dem mången stilla natt vid pertans matta flamma. De tala några enkla ord, tag mot dem, dyra fosterjord!

Molnets broder.

W. MEYER, X. A., xyl.

Mer än lefva, fann jag, var att älska,
mer än älska är att dö som denne.

Högt i skogen låg det ringa torpet, djupt i ödemarken, långt från vägen, der sen hösten krigets skiften rådde. Ingen ovän hade funnit stället, en fiendtlig fot ej trampat spången, som dit ledde; bud om blod och strider gaf blott korpen, ropande från molnen, eller gladan, som satt mätt i granen, eller vargen, som med blodigt byte sökte hedens gömda klyftor åter.

Men i pörtet, vid det långa bordet, satt, en lördagsafton, sorgsen värden, hvilande från veckans vedermödor. Kinden höll han tryggt mot handen lutad, armen åter fast mot bordets ände, men hans öga såg åt sidan stundom, höll sig ej med lugn i samma syfte. Ingen märkte detta af hans husfolk, af de båda, som i pörtet voro, ej hans fosterson och ej hans dotter; tysta, slutna af hvarandras armar, hand i hand och hufvud sänkt mot hufvud sutto de i sorglös frid vid muren.

Men den gamle bröt omsider tystnan. För den kloke blef hans mening tydlig, fast han sjöng blott som för eget nöje, såsom sången föll och orden ville:

»Björnen», sjöng han, »föds till skogens konung, furan växer upp att pryda heden; menskobarnet, om till kraft

och storhet, om till flärd och stoft det föds, vet ingen. Gossen kom en vinterqväll i stugan, okänd kom han, lik en otam fogel vilsefaren in i menskors boning: hjessan lyste kal ur mössans remnor, tån stack fram emellan snön på foten, barmen såg man genom rifna tröjan. Hvems och hvadan? - Fråga hvems och hvadan af den rike, som har far och hembygd. Någon vind lär från mitt hem väl komma, skyn i luften törs jag kalla broder, men blott snö är jag på nattens fötter, som han stampar af i stugan kommen. Snön från nattens fötter smälte icke, Molnets broder flög ej bort med vinden gossen dröjde qvar och blef en yngling. Obemärkt han sprang det första året, på det andra högg han sveder redan; men förr än den fjerde sommarn ändats, slog han björnen, öfver hjorden fallen. Hvar är nu hans rykte, kärt för mången, större än en man i nejden vunnit, hvar är fostrarns hopp? Den gamle sitter

tung i stugan, längtar, fast förgäfves, att ett enda ord om kriget höra, om hans land är bergadt eller fallet. Örnens språk förstår han ej att tyda, korpens rop han känner ej; en främling för ej budskap upp till ödemarken, och den unge, som hans hjelp bort vara lyss på budskap nu från qvinnohjertan.»

Som, när sommarns hvirfvelvind en afton, då naturen lik en söndag tiger, kommer ensam, osedd, snabb som pilen och slår ned i skogssjöns famn, en planta rör sig ej, ett barr ej, lugn står tallen, lugn står blomman på den branta stranden, lugnt är allt, och endast djupet sjuder: så, då sången slog den unges sinne, satt han stum, orörlig, sluten, bortskymd, men hvart ord dref blodet ur hans hjerta. Qvar han satt hos flickan hela qvällen, gick till hvila, då de andra gingo, tycktes somna, förr'n de andra somnat, men långt förr, än någon annan vaknat, re'n vid första glimt af morgonrodnan, smög han obemärkt ur stugan ensam.

Dager blef, och solen steg på hvalfvet, men blott tvänne väcktes nu i torpet. Stugan reddes, morgonbrödet frambars, men blott tvänne stego fram till bordet. Middag blef, och ingen tredje syntes. Utan moln var än den gamles panna, utan tårar än hans dotters öga, men till hvila, fast af söndan manad, gick vid slutad måltid ingendera. När en stund förgått, så lång som stunden, innan stormskyn, sedd vid himlaranden, kommer, brister, haglar och förskingras, höjde ordet, som till tröst, den gamle: »Lång är vägen fram till byn, min dotter branter möta, bäckar hindra, spångar finnas ej, och höstregn fyller kärren. Den, som vandrat dit vid morgonrodnan, är väl knapt, då qvällen stundar, hemma.» Så den gamle. Utan akt på talet satt hans dotter, sluten lik en blomma, som sin kalk vid nattens inbrott sluter; hvad hon tänkte, var för henne ensam.

Länge satt dock ej den ädla flickan, längre ej, än efter solens nedgång plantan mattad väntar aftondaggen, förr'n en tår föll ned på hennes kinder och hon sjöng med lutad panna sakta: »När ett hjerta mött ett annat hjerta, ringa blir då, hvad förut var mycket, jord och himmel, hemland, fader, moder. Mer än jorden sluts då i ett famntag, mer än himlen ses då i ett öga, mer än moders råd och faders vilja hörs då i en suck, som knappast höres. Hvilken makt kan tjusa så som kärlek, hvilken boja hålla den, som älskar? Sjöar simmar han som anden öfver; möta fjällar, får han örnens vingar; långt för middag är han re'n tillbaka, der han väntats först till sena qvällen.»

Sången hade knapt den gamle fattat, när, af vaknad sorg och oro slagen, han gick ut att söka den försvunne. Tyst ur stugan gick han, tyst på stigen, villsamt tecknad ut i ödemarken; solen stod re'n skogens toppar nära, innan närmsta gård han tröttad nådde.

Tom och ödslig, lik en tall på heden, der en skogseld gått med härjning öfver, syntes nu den fordom rika gården; men i stugan satt värdinnan ensam, mot sitt söfda barn i vaggan lutad.

Som en fogel, då han oförmodadt hör ett skott och kulans ljud förnimmer, fasar, spritter, kastar ut sin vinge: så från stolen flög den unga qvinnan, då hon hörde dörrens gång; men glädje blef dock vid den gamles anblick fasan. Fram hon sprang och slöt hans hand i sina; stora tårar sköljde hennes kinder. »Hell», hon sade, »hell dig, gamle fader, dyr i sorgen till vår boning kommen, trefaldt hell den ädle, som du fostrat till förtrycktas värn och armas bistånd! Sitt och hvila dina trötta lemmar och med glädje hör, hvad jag förtäljer:

Hårdt var kriget re'n från höstens början, landet tärdt af vän och ovän lika, dock den vapenlöses lif var fredadt; men en dag har knappast än förflutit sen en skara män från närmsta socken följde hären, fienden till mötes. Slaget hölls, och segern svek de våra. få af många kommo undan döden, och som löf i stormen spridda desse. Nu gick vreden strandlös, lik en vårflod, öfver nejden: värnlös eller väpnad, man och qvinna, ingen såg förskoning. Hit kom strömmen re'n vid morgonstunden, när till gudstjenst ringdes första gången, och en våg vek in till oss att härja. Låt mig ej vid jämmerns sagor dröja! Bunden låg på golfvet re'n min make, blod var gjutet, våldet rådde, nöden var som störst, och ingen hjelp att vänta. Sjelf af åtta armar gripen, slets jag, som ett byte mellan rofdjur slites; då kom räddarn, då var hjelpen närmast, Molnets broder bröt som storm i stugan, och förtrycket vek, de fräcka föllo. Här jag sitter nu i sköflad boning, mer än sparfven under taket fattig; mera glad dock än i lyckans dagar skall jag se den ädle, se min make, om från byn de utan skada komma, dit de följde fienden i spåren.»

När den gamle hört det sista ordet, stod han upp, som om han hvilat länge; i hans blick var mörkt af sorg och oro. Fåfängt bedd att dröja, tog han vägen, som till byn, den välbebodda, ledde. Solen skymdes re'n af skogen fjärran, när han, delad mellan hopp och ängslan, hann den gård, der kyrkans herde bodde. Sköflad syntes nu den stora gården, tom och ödslig, lik en afklädd holme, sedd från träskets is en vinterafton. Men i stugan satt vid muren ensam trött af år, den gamle knekten Klinga.

Nu, när denne hörde dörren röras, såg sin vän från forna dagar komma, sprang han upp, fast lam af sår och mödor. Än har dagen ljus för oss han sade, då de unga trampa våra stigar, kraft och mandom ej är glömd i landet. Sådan gudstjenst har i dag här hållits, att ett barn, som hört den nu i vaggan, skall förtälja den för sonasöner. Se, i roflust lik en skara vargar, kom han, landets ovän, segerdrucken, följd af blod och härjning hit. Det mindre kan förtigas, om ock ej förgätas; men när troppen re'n i blod sig mättat. blott de värsta blifvit qvar på stället, då steg jämmern öfver damm och bräddar. Nu emellan tvänne ystra hästar bands den ädle herden, dittills skonad, att till fots den vilde ryttarn följa. Kort var domen, inom några stunder skulle handen domna, foten svika och hans hvita lockar sopa stoftet. Ensam stod den gamle, upp mot himlen såg hans öga, som mot himlen skådas, då på jorden allt är natt och mörker. Pris och ära! då var hjelpen närmast; han, som föddes lik en fläkt på heden, Molnets broder, se, en ljungeld vorden, slog han ned, och krossad låg förtryckarn. Här jag lefvat nu med likars bistånd, som en rotlös gran mot andra fallen, tung för mig, en börda för min nästa; lifvets gåfva vill dock än jag skatta, om från striden, nära kyrkan hållen, än med seger hem den ädle kommer.

När den gamle hört det sista ordet, gick han ut, som om från glöd han ilat; aftonrodnan var dock bleknad redan, innan kyrkobyn han hinna kunde. Så var byn att se i rök och aska, som ett stjernehvalf af skyar härjadt; så låg kyrkan bortom byn på kullen, som en ensam stjerna mellan molnen; så låg tystnad öfver öde nejden, som ett månsken öfver kala hösten.

Mellan fallna kämpar, vän och ovän, som en skugga öfver skördad åker, gick den gamle. Öfverallt var döden, men af lif ej ens en suck att spörja.

Först vid slutet af den krökta gången, mellan ödelagda gårdar banad, satt en yngling, snart förblödd, vid vägen. På hans bleka kinder flög dock rodnad, flyktigt som på qvällens silfverskyar, och hans släckta öga tändes åter, när han vaknad såg den gamle nalkas. »Hell», han sade, »nu är lätt att blöda, en bland många, som det unnats tidigt att för fosterlandet dö med seger. Hell dig, du som fostrat landets räddning, trefaldt hell den ädle, som oss förde, ensam mäktig mer än vi tillsamnan. Se, med bruten styrka stod vår skara, skingrad som en hjord, den ingen leder, ren till dödens nesa hopplöst korad. Ingen fans, som ropte folket samman, ingen gaf ett råd, och ingen lyddes, förr'n han syntes, förr'n ur öknens klyftor tiggarsonen kom med kungapanna och hans röst, som ljöd till strid, förspordes; då flög eld igenom hvarje hjerta, tvekan flydde, honom kände alla, och med honom gick vår tropp mot svärden, som en stormvind in i vassen bryter. Se mot kyrkan, långt som vägen räcker, ligger landets ovän, som på ängen strå vid strå, der skördarns lie framgått; der är banan, som den ädle vandrat, som min blick har följt, sen foten svikit som min tanke följer än i döden.» Sagdt, och kämpens öga slocknar sakta.

Så i stillhet släcktes dagen äfven; månen, nattens sol, den bleka ensam lyste vandrarns stig till kyrkogården. När den gamle inom muren trädde, stod en menskoskara mellan korsen, hemsk och tyst, somn skaran söfd derunder. Ingen fans, som gick ett steg till mötes, ingen, som ett ord till välkomst sade, ingen fans, som ens med blickar talte. När den gamle inom ringen trädde, låg en yngling för hans fötter slagen, lätt, fast öfversköljd af blod, igenkänd. Som en fura mellan tallar fallen, än i stoftet störst och utan like, låg bland fiender, som stupat, hjelten. Men med sammanknutna händer, mållös, som af åskan drabbad, stod den gamle, och hans kind var hvit, hans läppar skälfde, tills hans sorg fick ord och brast i klagan: »Nu är åsen i min stuga bruten, skörden på min teg af hagel härjad, nu är grafven värd långt mer än gården. Ve mig, att jag så skall se dig åter, du, min ålders stöd, min lefnads ära, skänk af himlen, nyss så stor och härlig. nu som sanden, der du hvilar, ringa.» Så i ängslan knapt den gamle klagat, när en röst, som var hans dotters, hördes, och hon talte, nyss till stället kommen: »Kär han var mig, mot mitt hjerta sluten, dyrbar mer än annat allt i verlden, dubbelt kär är mig dock nu den ädle, kall mot jordens kalla sköte sluten. Mer än lefva, fann jag, var att älska, mer än älska är att dö som denne.»

Så hon sade utan gråt och jämmer, framgick stilla till den fallnes sida, böjde knä och tog sin duk och täckte tyst och lätt hans genomskjutna panna. Hemsk och tigande stod kämpaskaran, lik en skog, der ej en fläkt sig rörer; tysta stodo nejdens qvinnor äfven, komna dit att skåda och att sörja. Men den ädla flickan sade åter: »Om dock någon ville hemta vatten, att jag kunde två hans anlet blodfritt, stryka än en gång hans lock med handen, se hans öga ljuft ännu i döden; visa ville jag med fröjd för alla Molnets broder, den förlåtne tiggarn, som stod upp och blef vårt hemlands räddning.»

När den gamle så sin dotter hörde, såg den öfvergifna vid sin sida, tog med bruten röst han åter ordet: »Ve dig, ve dig, du min arma dotter! Glädjens glädje, sorgens bot och lättnad, värn i nöden, fader, broder, make, allt med honom är för dig förloradt, allt du mistat, intet står dig åter.»

W. MEYER, X. A., xyl.

Högt i jämmner brast vid talet skaran, ingen fans, som stod med tårlöst öga, men den ädla flickans tårar glänste, och hon tog den fallnes hand och sade: »Ej med klagan skall ditt minne firas, ej likt dens, som går och snart skall glömmas; så skall fosterlandet dig begråta, som en afton gråter dagg om sommarn, full af glädje, ljus och lugn och sånger och ned famnen sträckt mot morgonrodnan.»

J. ENGSBERG, xyl.

J. ENGBERG, xyl.

Veteranen.

Han reste sig ansenlig i stugans skymda vrå, väl var han böjd af åren, men syntes hög ändå; förändrad var han mycket i detta ögonblick, en ädel krigarhållning låg i hans hela skick.

Rotfattig var han annars på sina gamla dar; från forna tappra strider han hade ärr blott qvar. Sen utan hem han irrat i många år förut, på Röjkö torp han hamnat i Alavo till slut.

Nu reste han sig plötsligt, liksom ur slummer väckt, begynte kasta af sig sin slitna hvardagsdrägt, tog på sin högtidsklädnad, bespard sen många år, och strök åt båda sidor sitt silfverhvita hår.

Så stod soldaten färdig att ut ur stugan gå, helt vördnadsvärd att skåda i drägten, gul och blå, med mässingsskodda hatten högt öfver hjessans rand och dödens lugn i minen och vandringsstaf i hand.

Der ute lyste solen, ej sedd på många dar, den sjuttonde augusti var sommarvarm och klar, kring fält och sjö for vinden med lätta andedrag; hvart ville gamle krigarn på denna sköna dag?

Hvart ämnade han styra sin vandring denna gång? Blef hemmet honom ödsligt, hans plats i vrån för trång? Och denna högtidsklädnad, hvi tog han den uppå? Var det till Herrans tempel, den gamle tänkte gå?

Det hördes ingen ringning från denna helgedom, och murens port var sluten, och kyrkan stängd och tom. Hvad skulle man ock göra uti Guds hus i dag? Den sjuttonde augusti var ingen helgedag.

Dock i den gamles tycke hölls gudstjenst denna tid, och hölls den ej i kyrkan, så hölls den näst invid; ty kringom den på höjden, från mon till insjöns strand, stred Finlands kämpaskara just nu för kung och land.

Den sjuttonde augusti var sommarvarm och klar, och för den forne krigarn en högtidsdag den var. Han gick rakt fram mot kullen, der Finlands fana höjts, han ville se Gud tjenas i dag af Adlercreutz.

Han ville höra klangen af svärden än en gång, den välbekanta tonen af fältkanonens sång. för minnet återkalla sin ungdoms kraft och mod och se det nya slägtet, hur det höll ut i blod.

Så har man tydt hans mening; kanske man den förstått. Dock såg man ej hans tankar, man såg hans vandring blott. Han gick sin bana framåt helt lugnt, det märkte man, och hann så kyrkovallen, der striden hetast brann.

Der tog han plats vid vägen och satt och såg uppå, han såg mot finska hären mot ryska likaså; hvar helst de skarpast möttes, der sågs hans blick bli qvar, och ofta som förklaradt hans hela anlet var.

Och blinda kulor hveno kring honom hvarje stund, och dödens ädla skördar, de föllo i hans rund; han gick dock ej från stället, hans lugn var lika gladt, och ingen kula rörde den gamle, der han satt.

Och i beständig vexling, allt efter lyckans lek, omstöts han af en skara, som frambröt eller vek; men hur ock striden hvälfde, fick gubben ostörd bli, och vän och ovän lika gick vördande förbi.

Men dagen led, och solen vid vesterns portar stod; då segrade omsider den finska härens mod, då sågs hvart hinder brutet, hvar fiende på flykt, och allt kring gamle krigarn var åter lugnt och tryggt.

När då den sista truppen bröt ned från kullens topp och drog förbi soldaten, då stod han högrest opp: »I unga tappra söner utaf vår fosterjord, fins någon här, som aktar en grånad krigsmans ord?

Stor tack vill han er säga för denna sköna dag, ty aldrig har han skådat ett härligare slag. Gud vare pris och ära, vårt folk vet segra än, än lefver fädrens ande, ännu har landet män.»

W. MEYER, X. A., xyl.

Löjtnant Zidén.

Det var den tappre löjtnant Zidén, han hade sin egen sed, för fronten ville han gå allen: »Framåt, mina vasagossar, nu gäller att hinna med!»

Främst ville han gå hvar fara emot, hans folk fick trampa hans stråt. Gud nåde den, som var trög på fot, så snart löjtnanten ropat: »Hurra, mina män, framåt!»

Så lärde han in på eget vis sin lilla käcka hop, fördrog ej trassel och exercis: »Tätt efter i fjäten, gossar», det var hans kommandorop.

Och framåt såg han, han såg sig ej om, när så mot faran det bar. Hur tätt i spåren hans skara kom, det brukte han sällan varsna, förr'n midt i striden han var.

Först då, när fiendens hop han nått och börjat hugga och slå, då såg han efter, hur flinkt de gått, hans kära vasagossar, hur när de voro uppå.

Och hände då, att han kring sig fann sitt hela kompani, då var allt präktigt, då ropte han: »Hurra, det var flink manöver, nu äro vi herrar, vi.»

Men gick hans trupp, då han sjelf sprang fram, och kom han i strid förr'n den: »Gud sig förbarme, en sådan skam! Nu hafva de gått som paddor, nu blefvo de efter igen.»

Han förde, då kriget först bröt ut, en trupp af femtio man; den hade smultit ihop till slut: med tjugu vasagossar stod nu i hären han.

Men om med färre och om med fler, det gaf han ej akt uppå, han följde sitt gamla krigsmanér: »Tätt efter i fjäten, bussar, nu gäller det fart, låt gå!»

Det var i striden vid Virta bro, den sista, der han var med; på ögonblicket sågs allt bero, Fahlander, Malm och Duncker, de bröto mot stranden ned.

W. MEYER, X. A., xyl.K. A., sc.

Der stod Tutschkoff med ett tusen man, sex hundra blott hade de. »I tre kolonner vi rycka fram», skrek öfverste Fahlander, »hvem hinner främst af de tre?»

De orden hörde löjtnant Zidén, vasserra, det märktes snart. »Framåt», så ropte han, »flinka ben, hurra, mina vasagossar, karl den, som i dag tar fart!»

Det var visst icke den första gång, han ropat till folket så, men aldrig hade i sådant språng så blindt han tillförne rusat mot fiendens hop som då.

Förr'n någon annan till anfall kom, tre djupa sår han fått. Då bröts hans kraft, och han såg sig om, såg efter, hvad hjelp han hade, hur tappert hans bussar gått.

Han sjönk till jorden, han såg och såg; det var som förtrolladt, nej! Hans gamla korpral vid hans sida låg, hans enda vasagosse, de öfriga såg han ej.

Kolonnen kom, den kom helt när, han fäste på den sin blick: »Mitt folk skall väl finnas i hopen der?» Förgäfves, han såg platt ingen, hans tålamod förgick.

»Nu rycka de andra i seger fram, och de mina synas ej än. Gud sig förbarme, en sådan skam! Nu hafva de gått som paddor, nu blefvo de efter igen.»

Det hörde hans gamla korporal, slog döende ögat opp: »Håll in, herr löjtnant, med sådant tal, ej höfs att om skam här orda, ni förde en tapper tropp!

Gud gifve, att alla som vi ryckt an, då vore så mången ej fäld. Nu hafva vi fallit till sista man ty den främsta var vasaflocken, och på oss gaf fienden eld.

Ni såg, herr löjtnant, tillbaks ej mer, sen ni ropat en gång framåt; men vi hörde er röst, och vi följde er, och förr blef ingen efter, än han stupat på ärans stråt.»

Då höjde löjtnanten ännu sin arm, der på blodiga sanden han satt, hans anlet sken, hans sårade barm steg högt i

dödsminuten, han svängde sin slitna hatt:

»Och föllo de alla för ädla sår, förrn någon dem sprang förbi, och voro de främst i sin löjtnants spår, hurra, det var flink manöver, nu dö vi som herrar, vi!»

W. MEYER, X. A.K. A., sc.

Torpflickan.

Och solen sjönk och qvällen kom, den milda sommarqvällen, ett sken af mattad purpur göts kring bygderna och tjällen, från dagens mödor glad och trött en skara landtmän kom, de fylt sitt värf, de vände nu till sina hyddor om.

De fylt sitt värf, de gjort sin skörd, en dyrbar skörd den gången, en djerf, fiendtlig krigartrupp var nedgjord eller fången, de dragit ut till kamp mot den vid morgonsolens sken; när allt i seger ändadt var, då var det afton ren.

Helt nära fältet, der den stått, den långa, heta striden, vid vägen låg ett litet torp, halft öde då för tiden. På stugans låga trappa satt en flicka tyst och såg, hur skaran kom och drog förbi i fridsamt återtåg.

Hon såg som den, som söker, ser; hvem vet, på hvad hon tänkte? På kinden brann en högre färg, än aftonrodnan skänkte. Hon satt så stilla, men så varm, så spanande ändå, att, om hon lyssnat, som hon såg, hon hört sitt hjerta slå.

Men truppen gick sin bana fram, och flickan såg den tåga, till hvarje led, till hvarje man hon blickade en fråga, en fråga, bäfvande och skygg, en fråga utan röst, mer tyst än sucken sjelf, som smög ur hennes fulla bröst.

När hela skaran gått förbi, de första som de sista, då svek den arma flickans lugn, då sågs dess styrka brista; hon gret ej högt, men pannan sjönk mot hennes öppna hand, och stora tårar sköljde ljuft den friska kindens brand.

Hvad är att gråta? Fatta mod, än står oss hoppet åter, o dotter, hör din moders röst, en fåfäng tår du gråter; den, som ditt öga sökte nyss och nu ej återfann, han lefver än, han tänkt på dig, och derför lefver han.

Han tänkt på dig, han följt mitt råd att ej gå blindt mot faran, det var mitt tysta afskedsord, då han drog hän med skaran. Af tvång han följde truppen åt, hans hog var ej att slåss, jag vet, han ville icke dö från lifvets fröjd och oss.»

Och flickan såg med bäfvan upp, ur sorgsna drömmar vaknad, det var, som om en aning stört det stilla hjertats saknad. Hon dröjde ej, hon såg en gång ditåt, der striden brann, och smög på väg och flydde tyst och skymdes och försvann.

En stund flöt bort, en stund ännu, det led mot natten redan, i skyn sam molnet silfverhvitt, men skymning låg der nedan. Hon dröjer än; o dotter, kom, din oro fåfäng är, i morgon, innan solen gryr, är re'n din brudgum här!»

Och dottern kom, med tysta fjät hon nalkades sin moder; det blida ögat skymdes nu af inga tårefloder, men hennes hand, till helsning räckt, var kall som nattens vind, och hvitare än fästets sky var hennes svala kind.

»Red mig en graf, o moder kär, min lefnadsdag är liden; den man, som fick mitt hjertas tro, har flytt med skam ur striden; har tänkt på mig, har tänkt på sig, har följt ert varningsord och svikit sina bröders hopp och sina fäders jord.

När skaran kom, och han ej kom, begret jag nyss hans öde; jag trodde, att han låg som man på fältet bland de döde; jag sörjde, men min sorg var ljuf, den var ej bitter då; jag velat lefva tusen år, att honom sörja få.

O moder, jag har sökt bland lik till sista skymt af dagen, men ingen af de slagna bar de kära anletsdragen. Nu vill jag icke dväljas mer på denna svekets ö; han fans ej bland de döda der, och derför vill jag dö.»

W. MEYER, X. A., xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Sven Dufva.

Sven Dufvas fader var sergeant, afdankad, arm och grå, var med år åttiåtta re'n och var re'n gammal då; nu bodde på sin torfva han och fick sitt bröd af den och hade kring sig nio barn, och yngst bland dem sin Sven.

Om gubben haft förstånd, han sjelf, att dela med sig af tillräckligt åt en sådan svärm, det vet man ej utaf; dock visst lär han de äldre gett långt mer, än billigt var, ty för den son, som sist blef född, fans knapt en smula qvar.

Sven Dufva växte upp likväl, blef axelbred och stark, slet ondt på åkern som en träl och bröt upp skog och mark, var from och glad och villig städs', långt mer än mången klok, och kunde fås att göra allt, men gjorde allt på tok.

»I Herrans namn, du arme son, hvad skall af dig väl bli?» så talte gubben mången gång, allt i sitt bryderi. Då denna visa aldrig slöts, brast sonens tålamod, och Sven tog till att tänka sjelf, så godt han det förstod.

När derför sergeant Dufva kom en vacker dag igen och kuttrade sin gamla ton: »Hvad skall du bli, o Sven?» sågs gubben, ovan förr vid svar, bli helt förskräckt och flat när Sven lät upp sin breda näbb och svarte: »Jo, soldat!»

Den åldrige sergeanten log föraktligt dock till slut: »Du, slyngel, skulle få gevär och bli soldat, vet hut!» »Ja», mente gossen, »här går allt helt afvigt mig i hand; kanske det mindre konstigt är att dö för kung och land.»

Den gamle Dufva häpnade och gret helt rörd en tår, och Sven, han tog sin säck på rygg och gick till närmsta kår. Målfyllig var han, frisk och sund, allt annat sågs förbi, och utan prut blef han rekryt vid Dunckers kompani.

Nu skulle Dufva få sig pli och läras exercis, det var en lust att se derpå, det gick på eget vis. Korpralen skrek och skrattade och skrattade och skrek, men hans rekryt förblef sig lik vid allvar som vid lek.

Han var visst outtröttelig, om nå'nsin någon ann', han stampade, att marken skalf, och gick, så svetten rann; men roptes vändning åt ett håll, då slog han bom på bom, tog höger-om och venster-om, men ständigt rakt tvärt om.

Gevär på axel lärde han, gevär för fot också, att skyldra, fälla bajonett, allt tycktes han förstå; men roptes skyldra, fälde han som oftast bajonett, och skreks gevär för fot, flög hans på axeln lika lätt.

Så blef Sven Dufvas exercis beryktad vidt omkring. En hvar, befäl och manskap, log åt detta underting; men han gick trygg sin jämna gång, var tålig som förut och väntade på bättre tid, — och så bröt kriget ut.

Nu skulle truppen bryta upp, då blef i fråga ställdt, om Dufva kunde anses klok och tagas med i fält. Han lät dem prata, stod helt lugn och redde saken så: »Om jag ej får med andra gå, får jag väl ensam gå.»

Gevär och ränsel fick han dock behålla, äfven han, fick vara dräng, der man höll rast, soldat, der striden brann; men slåss och passa upp gick allt med samma jämna ståt, och aldrig blef han kallad rädd, blott tokig mellanåt.

På återtåg var Sandels stadd, och ryssen trängde på; man drog sig undan steg för steg längs stranden af en å. Ett stycke fram på härens väg gick öfver ån en spång, der stod en liten förpost nu, knapt tjugu man en gång.

Som den var sänd i ändamål att bota vägen blott, låg den i ro, se'n det var gjordt, långt skild från hugg och skott, tog för sig i en bondgård der allt, hvad den kunde få, och lät Sven Dufva passa upp, ty han var med också.

Men plötsligt blef det annat af, ty utför närmsta brant i sporrsträck på en löddrig häst kom Sandels' adjutant: »Till bryggan, gossar», ropte han, »för Guds skull, i gevär! Man sport, att en fiendtlig trupp vill öfver elfven der.»

»Och, herre», talte han till den, som förde folket an, »rif bron, om ni det kan; om ej, så slåss till sista man! Armén är såld, om fienden här slipper i vår rygg; ni skall få hjelp, genralen sjelf, han ilar hit, var trygg!»

Han flög tillbaka. Men till bron hann truppen knappast ned, när högt på andra strandens vall en rysk pluton sig spred. Den vidgades, den tätnade, den lade an, det small; dess allra första salva re'n blef åtta finnars fall.

Det var ej godt att dröja mer, man svigtade en hvar. Ännu en åska, och man såg blott fem kamrater qvar. Då lydde alla, när det ljöd: »Gevär i hand, reträtt!» Sven Dufva blott tog miste han och fälde bajonett.

Än mer, hans svängning till reträtt gick ock besatt på sned, ty långt ifrån att dra sig bort, bröt han på spången ned. Der stod han axelbred och styf, helt lugn på gammalt vis, beredd att lära hvem som helst sin bästa exercis.

Det dröjde heller länge ej, förr'n han den visa fick, ty bron sågs fyld med fiender i samma ögonblick. De rände på, man efter man, men åt en hvar, som kom, gafs höger-om och venster-om, så att han damp tvärt om.

Att störta denna jätte ned var mer, än arm förmått, och ständigt var hans närmste man hans skygd mot andras skott; dock djerfvare blef fienden, ju mer hans hopp bedrogs, då syntes Sandels med sin flock och såg, hur Dufva slogs.

»Bra, bra!» han ropte, »bra, håll ut, min käcke gosse du, släpp ingen djefvul öfver bron, håll ut en stund ännu! Det kan man kalla en soldat, så skall en finne slåss. Fort, gossar, skynden till hans hjelp! Den der har räddat oss.»

Tillintetgjordt fann fienden sitt anfall innan kort, den ryska truppen vände om och drog sig långsamt bort; när allt var lugnt, satt Sandels af och kom till stranden ned och frågte, hvar den mannen fans, som stod på bron och stred.

W. MEYER, X. A., xyl.

Man viste på Sven Dufva då. Han hade kämpat ut, han hade kämpat som en man, och striden, den var slut; han tycktes hafva lagt sig nu att hvila på sin lek, väl icke mera trygg än förr, men mycket mera blek.

Och Sandels böjde då sig ned och såg den fallne an, det var ej någon obekant, det var en välkänd man; men under hjertat, der han låg, var gräset färgadt rödt, hans bröst var träffadt af ett skott, han hade re'n förblödt.

»Den kulan visste, hur den tog, det måste erkändt bli», så talte generalen blott, »den visste mer än vi; den lät hans panna bli i fred, ty den var klen och arm, och höll sig till, hvad bättre var, hans ädla, tappra barm.»

Och dessa ord, de spriddes sen i hären vidt och bredt, och alla tyckte öfverallt, att Sandels talat rätt. »Ty visst var tanken», mente man, »hos Dufva knapp till mått; ett dåligt hufvud hade han, men hjertat, det var godt.»

W. MEYER, X. A., xyl.

W. MEYER, xyl.

Von Konow och hans korporal.

»Och har jag icke dragit dig upp ur dyn allt för det mörkret der kring ditt ögonbryn, och har jag icke skaffat dig lön och stat och gjort dig till korpral från gemen soldat?

Och har du ej fatt stå i hvar enda strid som en kamrat och like mig närmst invid, och har jag ej berömt dig som ferm och rask?» Så talte Konow vredgad till korpral Brask.

»Nu hörs om dig ej annat än klagomål, hvar menska talar om, hur du blifvit bål; soldaten slår du, der han som bäst klär skott, och går med två tuggbussar af högfärd blott.»

Men Brask, han hörde butter majorens tal: »Väl var jag intet förr och är nu korpral, men hvad jag är, det blef jag för trofast mod och drogs ej upp ur dy, herr major, men blod.

Om jag slår till nå'n gång, är ej ondt deri, jag gör som mången annan, jag gör som ni, och brukte herr majoren här ensam slå, lät jag de andra smeka och slog också.

Jag tuggar tvänne bussar, som hvar man ser, det gör jag allt för hedern att stå närmst er; men är det så, att äran er syns för klen, så tar jag bort den andra och går med en.»

Och Konow spände blicken, som han var van: »Du är en präktig pojke och stursk som fan. Blif, som du var, min närmaste man och kund, en sådan har man gagn af i nödens stund.»

Snart stod ett slag; då bröt med sin jägarked von Konow in i skogen, och Brask var med. Korpraln var mörk att skåda, och hans major, han hängde nedre läppen och sköt och svor.

I fyra runda timmar han redan trätt och allt gick än affären på samma sätt. Han såg för få som stupat, der han gick fram, och fienden kom undan från stam till stam.

»Fördömdt», så röt han åter, »det går ej bra, jag ser, hur barken ryker från tallarna, men ryssen står bredvid dem, och han går fri; hvar är ert öga, gossar, hur sigten I?»

Han fick knapt ur mustaschen sitt sista ord, när för en trumf af Brasken han damp till jord; det var dock nästan mera än svar på tal, det hade han ej väntat af sin korpral.

Upp sprang han, drog sin värja, af vrede blek: »Hvad har du understått dig, krabat?» han skrek, »Nu skall dig djefvuln taga med hull och hår, då midt i värsta striden din chef du slår.»

Men korpral Brask stod lugn i sitt gamla skick: »Håll in er värja, herre, ett ögonblick, tills jag fått mäta honom hans skeppa full, som höll på er och sköt då jag slog er kull.»

Med dessa ord han lade geväret an. I samma stund såg Konow en skäggig man bakom en buske störta till marken ned, knapt tjugu alnar långt från hans jägarked.

W. MEYER, X.A., xyl.

»Och var det den, hvars kula mig pep förbi det ögonblick, jag föll, må vi vänner bli! Ett tag som ditt, det kallar

jag karlatag, och aldrig lär jag glömma det, tänker jag.»

Nu lefver Brask hos Konow sen många år, den ene går alltjämt der den andre går. Som kära vänner får man dem ofta se, och nästan lika ofta så träta de.

J. ENGBERG, xyl.

Den döende krigaren.

Försvunnen var en blodig dag, det var på Lemos strand, de slagnas sista andedrag ren tystnat efter hand; det mörknade kring land och haf, och lugn var natten som en graf.

Vid brädden af den dunkla våg, som skådat dagens strid, en gammal krigare man såg, en man från Hoglands tid; hans panna låg mot handen stödd, hans kind var blek, hans barm förblödd.

Ej kom en vän, som kunde få hans sista afskedsord, ej var den jord, han blödde på, en älskad fosterjord. Hans hembygd Volgas bölja skar; en hatad främling här han var.

Hans öga lyftes upp ibland, fast slocknande och matt. På samma slätt, på samma sand, helt nära der han satt, en halft förstelnad yngling låg; han såg på honom, när han såg.

När kulan hven, när striden brann, när bådas blod rann varm, med vredens eld de mött hvarann och pröfvat svärd och arm. Nu sökte ej den unge strid, nu höll den gamle kämpen frid.

Men natten skrider mer och mer, man hör ett årslags sus, och månen går ur moln och ger den hemska nejden ljus; då syns en julle tätt vid strand, en ensam flicka ror i land.

En fridlös vålnad lik, hon steg i spår, der döden gått. Hon gick från lik till lik och teg, hon tycktes gråta blott. Med häpnad hennes tysta tåg den gamle, väckt ur dvalan, såg.

Dock mera mildt med hvar minut, för hvarje steg, hon tog, och mera tankfullt än förut hans sorgsna öga log. En aning grep hans hjerta visst, han tycktes veta, hvad hon mist.

Han tycktes vänta: och hon kom, som om ett bud hon hört, så tyst, så lugnt, så visst, som om en ande henne fört. Hon kom. Vid nattens bleka sken hon såg den fallne svensken re'n.

Hon såg och ropte högt hans namn, det kom ej svar igen; hon sjönk emot hans öppna famn, men slöts ej mer af den. Hans genomstungna bröst var kallt, och stumt var allt, förvissnadt allt.Då, säger sångmön, föll en tår uppå den gamles kind, då talte han ett ord, hvars spår försvann i nattens vind, då stod han upp, ett steg han tog och hann till flickans fot och dog.

Hvad sade väl hans sorgsna blick, hans ord, ej tydda än? Den tår, som ur hans öga gick, hvad mening låg i den? Och när till flickans fot han hann och föll och dog, hvad tänkte han?

Var det för hjertats frid kanske, han höjde än sin röst? Var det en bön, han ville be till ett försonligt bröst? Begret han menskans hårda lott att plåga och att plågas blott?Han kom från ett fiendtligt land, en oväns svärd han bar; dock fatta, broder, rörd hans hand, och mins ej, hvad han var! 0, blott på lifvet hämnden ser, vid grafven hatar ingen mer. Otto von Fieandt.

Från Kristina var en man, Otto Fieandt hette han, föddes äldst bland bröder alla, deraf lärde han befalla;

var i kriget, det är sant, endast öfverstelöjtnant, hade med armén fått vandra, om han kunnat lyda andra.

Men han gick sin egen stig, bar sitt hufvud sjelf för sig, kunde under ingen vara, fick ock derför egen skara.

Nu så hör, hur han såg ut: klädd han gick i grå syrtut, den var sydd på hemloft-skullen, och af egna får var ullen.

Öfverst på hans hjessa satt, sliten blank, hans faders hatt, ärfd vid Villmanstrand på näset, der hans farfar bet i gräset.

Lägg dertill i vintertid fårskinnsspels, helt kort, men vid, becksömsstöflar sist på foten, sådan red han framför roten.

Hjelte var han ej just så, att han nu dugt ses uppå; andra tider, andra seder, Fieandt bar för djupt sin heder;

bar sitt svärd som bihang blott, Gud vet, om han sköt ett skott under hela långa kriget; visst är, att det är förtiget.Jern och stål och krut och bly, derom fick hans trupp sig bry; den höll primen, han höll basen, gubbens vapen var karbasen.

När han gick med den i hand, klämde till för kung och land, var han seg som gamla eken, blef ej gerna trött af leken,

kunde slåss fast hela dan, brydde sig om segern fan, ville blott ge drift åt striden, dertill var hans kantschuk vriden.

Finnen, visste han helt godt, är för trygg för att ha brådt, ville derför hjelpa arten, icke modet, endast farten.

Pipa skulle dock han ha, eljest var det aldrig bra; men med röken frisk i munnen slogs han gladt, fast öfvervunnen.

Ofta ibland vapnens brak tog han derför ny tobak, lät sin närmsta busse bida och slå eld, förr'n han fick strida.

När han sen i hopen stod, öfversköljd af svett och blod, gjorde med sin dagg försöken och ur bottnens djup sög röken,

fick sin trupp i ordning ständ, bajonetten vackert fäld och bröt in i värsta klämman, var han som på eget hemman,

talte finska som en tolk, skrek som åt sitt arbetsfolk; en fick pris, en ann' en skrapa, ingen fick stå lat och gapa.

Då, så säga än hans män, var ej godt för fienden, då var gubben lik hin onde, annars var han som en bonde.

Sådan kom han med sin flock, samma pipa, samma rock, efter många hårda strider fram till Karstula omsider.

Hela finska härens hopp hvilade på denna tropp, knapt tolf hundra man numera; Wlastoff kom med trefaldt flera.

Hurtig lek det skulle bli, Fieandt stoppade uti, pröfvade sin dagg mot klacken och begynte strax attacken.

Sexton timmar höll han ut, då fick gubben stryk till slut, måste dra sin trupp ur flamman och ge djefvulen alltsamman.

Det förtäljs om honom då, att han rakt slöt upp att slå, tryckte djupt sin hatt på pannan och blef spak som trots en annan.

Så till Möttönen han red, såg blott styft mot sadeln ned, höll sin högra hand vid brickan; pipan, den låg glömd i fickan.

Hvad han satt och tänkte på, kunde ingen rätt förstå, med sig sjelf blott höll han gille, lät sitt folk gå, som det ville.

När han kom till Lintulaks, bad han om en halmkärf strax, sökte sömn på all sin möda, smakte ej en bit till föda.

Sådan slöt han denna dag. Nästa morgon, tre vid lag, sen han fått en smula blunda, var han re'n helt annorlunda;

var mest såsom vanligt förr, tittade ur stugans dörr, lika skarp som förr i synen, och drog valk vid ögonbrynen;

tog en perla, förr'n han for, snäste till sin yngre bror, gaf vid ån en örfil redan, rökte friskt i Perrho sedan.

Gud vet eljest, hur det är, väl behöfs i fält gevär, men att såsom Fieandt strida kan väl också ha sin sida.

Derför säga ock hans män, när det väckes fråga än om de tusende besvären, landets fall och hufvudhären;

»Annorlunda kriget gått, om en general man fått, som förstått värdera tiden och som rökt tobak i striden.»
Sandels.

Sandels, han satt i Pardala by, åt frukost i allsköns ro. »I dag, ett slaget, blir striden ny, det skall gälla vid Virta

bro. - Herr pastor, jag låtit kalla er hit. - Var god, foreller en bit!

Jag tänkt behålla er hos mig i dag, det är så min önskan och pligt: ni känner trakten här bättre än jag och kan ge mig notiser af vigt. Var trygg, vi skola ej lukta blod. - Ett glas? Maderan är god.

Tutschkoff har sändt mig ett vänligt bud, att vår vapenhvila är slut. Låt maten smaka er! Sås, min Gud! Då vi ätit, rida vi ut. Vi måste nöjas med hvad vi få kanske ni befaller margå?»

Det kom ett bud, ett ilbud kom: »Den är bruten, vår konvention; Brusin har vändt med vår förpost om, man hinner ej rifva bron. Vårt ur var tolf, och vi följde det, men den ryska klockan är ett. »

Sandels, han satt och smorde sitt krås, åt friskt, som om ingenting händt. »Försök, herr pastor! En dåb på gås? Den äter man excellent. Det är Dolgoruki, som brådskar igen; ett glas till hans ära, min vän!»

Men budet talte: »Herr general, får jag bringa tillbaka ett svar?» »Jo, säg Fahlander, att bron är smal och att batterier han har. Han må hålla ut der en timme, en half. - Herr pastor, kotlett af kalf?»

Ilbudet for, en sekund förlopp, och en ryttare syntes igen; som en blixt han sprängde till trappan opp, i ett språng var han nere på den; hans yttre röjde en ung löjtnant, det var Sandels' adjutant.

Han skyndade in i salen, han stod för sin chef med lågande blick. »Herr general, det har flutit strömmar af blod, blod kostar hvart ögonblick. Vår här har mod, men den hade det mer på en half mil närmare er.»

Sandels, han såg på den komne förströdt: »Bevars, ni är varm som en ugn. Ni har säkert ridit er hungrig och trött, kom, hvila en stund, var lugn! Man måste tänka på hunger och törst, se här, genever till först?»

Löjtnanten dröjde. »Vår kamp blir hård, man forcerar med med framgång bron, vår förtrupp svigtar i Kauppila gård, der den trycks af en hel bataljon, armén är bestört, allt går på sin hals; hvad order ges, hvad befalls?»»Jo, att ni sätter er vackert ned och får ert kuvert i skick; och se'n ni fått det, så ät i fred, och se'n ni ätit, så drick, och se'n ni druckit, så ät än mer, der har ni order, jag ber.»

Harm brann i den unge krigarens själ, af dess flammor hans öga sken. »General, jag är skyldig er sanning, nå väl, ni föraktas af hela armén. Hos hvar enda soldat den tanke jag fann, att ni är vår fegaste man.»

Sandels, han fälde sin gaffel, han teg, brast ändtligt i gapskratt ut. »Hur var det, herre, är Sandels feg, säger man så? Åh hut! Min häst, låt sadla min ädla Bijou! Herr pastor, ni följer ej nu.»

Det var storm, det var brak, det var strid på den strand, der den Sandelska hären var stäld. I ett rökmoln svepte sig vatten och land, och ur molnet blixtrade eld; som af åskor dånade rymdens hvalf, och den blodiga marken skalf.

Der stod vid sitt bröstvärn Finlands tropp, såg trotsigt faran emot; men från rote till rote en hviskning lopp, man hörde ett dämpadt knot: »Han är borta, han gömmer sig undan igen, generalen synes ej än.»

Men han syntes, han kom. Vid sitt främsta standar på reduten han stannade nu, och hans öga var lugnt, och hans panna var klar, och han sken på sin ädla Bijou, och han satt orörlig med tub i sin hand och betraktade brygga och strand.

Och han sågs på sin springare långt ifrån, och som tusendes gälde hans fall, och fördubbladt hördes kanonernas dån från fiendtliga strandens vall, och det ljöd kring hans hjessa af kulor ett hvin men han ändrade icke en min.

Och den tappre Fahlander, han dröjde ej mer; till sin chef på reduten han red: »General, man har märkt er, man måttar på er, det gäller ert lif, rid ned!» »Ned, ned, general, er fara är vår» skrek stormande hela hans kår.

Sandels, han rörde sig ej från sin ort; till sin öfverste talte han stolt: »Är det fruktan, det skriker, ert folk, så förgjordt? Om det svigtar i dag, år det såldt. Men välan, ett försök! Var beredd till affär, på minuten är fienden här.»Den ringa hop, som vid Kauppila stod af tusende fiender tryckt, den hade kämpat med hjeltemod, men den nalkades nu i flykt. Den hann generalens batteri, den störtade honom förbi.

Han rörde sig ej, stolt dröjde han qvar; som han suttit, satt han ännu och hans öga var lugnt, och hans panna var

klar, och han sken på sin ädla Bijou, och han mätte den här, som i segrande lopp mot hans eldar rusade opp.

Och han såg den komma, den kom helt när, men på faran ej akt han gaf, och han söktes af dödar från tusen gevär, men han tycktes ej veta deraf; han såg på sitt ur, han bidde sin tid han satt som i djupaste frid.

Men den kom, den minut, som han väntat, och nu till sin öfverste sprängde han ned: »Är det färdigt, ert folk, är det likt sig ännu, skall det veta att bryta ett led? Jag har låtit de stormande yfvas; välan, vräk undan dem nu som en man!»

Det var sagdt, det var nog, det behöfdes ej mer, det blef fröjd, det blef jublande rop. Sex hundrade krigare stormade ner mot den trotsande fiendens hop, och den vräktes tillbaka, pluton för pluton, tills den föll nedtrampad vid bron.

Sandels, han kom till sin här i galopp, der vid stranden den segrande stod. Då hans hvita Bijou bland lederna lopp, I sin snöglans purprad med blod, och genralen med tjusningens eld i sin själ gladt helsade trupp och befäl;

då spordes ej mer ett smygande knot, en hviskning, bister och dof, nej, ett jubel stormade honom emot, och i jublet hördes hans lof, och det roptes af röster till tusendetal: »Hurra för vår tappre genral!

J. ENGBERG, xyl.

De två dragonerna.

Stål så hette en, den andra gick i fält med namnet Lod; båda liknade hvarandra så i kraft som mod. Samma trakt vid Saimens stränder hade fostrat dem, gnabbats hade de som fränder, bott i samma hem.

Och dragoner hade båda blifvit se'n på samma dag, delat troget hvarje våda i hvart enda slag, gnabbats än som stridskamrater, huggits man mot man, allt om äran att i dater öfvergå hvarann.

Snart i rykte framom alla i sqvadronen stodo de; ingen vågade sig kalla bättre, tapprare. Till korpraler af befälet gjordes snart de två, men emellan dem blef grälet icke slut ändå.

Hvad dem eggat som gemena, samma täflan fans än qvar, ännu var alltjämt den ena, hvad den andra var. Båda stodo lika nära ett gemensamt mål; hvar gång Lod blef nämnd med ära, nämndes äfven Stål.

Lyckan svängde dock omsider, att den ene seger vann: Lod gick fri i alla strider, Stål blef sårad, han. Dömd till hvila på det sättet, låg han tyst och led, låg som sjuk på lasarettet, då kamraten stred.

Långa måna'r af elände hade småningom dock flytt, och den tappre återvände till sin trupp på nytt; men då stod han främst ej mera, som han fordom stod; för hans likar gälde flera, och medalj bar Lod.

Stål, han såg kamratens lycka, hörde, hur hans rykte steg; hvad hans hjerta kunde tycka, spordes ej, han teg, lät ett ord ej det förråda, ej ett anletsdrag. -- Nu på ströftåg hade båda hållit ut en dag.

J. ENGBERG, xyl.

Gjordt var allt, som borde göras, det blef tid att vända om. Plötsligt sågs ett stoftmoln röras, en kosackhop kom. Lod tog ordet: »Sväng, ty faran skall dock gagnlös bli; broder, fem man stark är skaran, två blott äro vi.»

Stål, han log ett hånfullt löje: »Du har talat klokt och rätt; blöda får du, om vi dröje, hittills slapp du det. Gå, jag möter ensam skocken, förr'n den hinner oss, du, som bär medalj på rocken, är för god att slåss.»

Sagdt; sin sabel sågs han skaka, sprängde af med stolt förakt, och han såg sig ej tillbaka, sen sitt ord han sagt. På

den harm, kamraten röjde, föga akt han gett; om han följde, om han dröjde, var för honom ett.

Kämpa vill han, icke stanna, fram till målet bär hans färd; steppens son med blodig panna pröfvar re'n hans svärd; dödsrop gny, pistoler knalla, vän vill hämnas vän; midt i skocken, högst bland alla, syns dragonen än.

Ändtligt tycks dock lyckan svika; segrarn segrar icke mer, häst och ryttare tillika hafva störtat ner. Fåfängt än i stoftet brottas kämpens starka arm, fyra blanka pikar måttas mot den fallnes barm.

Stum och bister hotar döden, en sekund blott öfrig är. Fins ej mera hjelp i nöden? Vänta, Lod är der! Han har kommit, sprängd är ringen, sluten kring hans vän; på den fallne aktar ingen, allt är strid igen.

En har stupat af de fyra, se, då såras äfven Lod; ögonblicken äro dyra, strömvis spills hans blod; styrkan re'n hans arm förlåter segerns hopp har flytt; då är Stål på fötter åter och i kamp på nytt.

Den blef kort, så ryktet säger; samma rykte nämner om, att till Sandels i hans läger Lod om qvällen kom. Lugnt med sin medalj i näfven steg dragonen in: Gif åt Stål en penning äfven, eller tag ock min!»

W. MEYER, X. A., xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Gamle Hurtig.

Aldrig brusto ord vid bivuaken, der den gamle Hurtig blott var med; ofta satt han långt på natten vaken, talande om krig och fred, tände jämt sin korta pipa an och förgat den åter, bäst den brann.

Tredje Gustaf var hans man. »Hvad strider höll ej han med Rysslands stolta fru? Mina vänner, det var andra tider för soldaten då än nu; kungen sjelf stod med i rök och blod, nu är dertill en marskalk för god.

Tron mig: om hans herrar blott ej vikit från hvad pligt och mod och ära bjöd, hade aldrig segern honom svikit; nu blef trolöshet hans död. Det är verldens tack, och den är tung, det var synd med sådan ståtlig kung.

När vid Anjala i upprorsskocken han höll tal, hur mild var ej hans ton? Korpral Svärd nöp kungen tyst i rocken: 'Får jag svansa dit kanon?' 'Nej, min gosse', svarte han helt blid, 'låt oss vänta, det blir än väl tid.'»

Så alltjämt med sägner, lika dessa, satt den gamle vid sin vaktelds glöd, gråa lockar höljde ren hans hjessa. men ännu var kinden röd; yngre var han dock i Gustafs dar. Nu till Oravais han kommen var.

Det var natten för det stora slaget, i den vilda skogen höll man hof. Sömn var sällspord öfver hufvud taget, men den gamle Hurtig sof; han, som vakat förr till sista man hade somnat nu förr'n någon ann'.

Någon stund likväl af qvälln han sutit lutad stilla mot en furas stam, tändt sin pipa och i klagan brutit om, hur kriget gick bakfram, hur han nödgats tänka ut ett sätt att få slut en gång på sin reträtt.

»Att gå undan», så de fallit, orden, »har man lärt sig nog och lär sig än. Sprungit har man en gång förr mot norden och är nu på språng igen. Fly, det är det usla hopp, man har, och att en gång stanna, Gud vet hvar.

Nu blir strid likväl, så snart det dagas; då är tid att börja annan sed. Den, som vill, må härda ut att jagas, Hurtig kan ej mer dermed; han har sakta börjat blygas ren att ej hafva tröttnat länge sen.

Jagas, bröder, skall ej gubben mera, han har funnit råd på gamla dar. Bästa konsten mot att retirera är helt enkelt att stå qvar; den, som lärt sig denna konst en gång, han kan ta farväl af allt sitt språng.»

Se'n han sagt det, hade lugnt han knutit sina armar öfver bröstet blott och mot trädet, vid hvars stam han sutit, sänkt sig tyst och somnat godt, somnat utan sorg och hufvudbry på sin sköna konst att aldrig fly.

Nästa afton hade Finlands skara kämpat ut sin sista hårda strid; slut var kraften att vårt land försvara, tiden var en sorgens tid; hären, krossad lik en bruten våg, hade börjat nu sitt återtåg.

Hvar den syntes, sågs blott dyster smärta, hördes blott en klagan, djup och dof; lugn fans ej i något vaket hjerta, men den gamle Hurtig sof; der Kamensky slutligt sprängt hans led, hade gråa krigarn lagt sig ned.

Och han sof, som om af Gustafs tider hvarje minne länge sen han mist, sof mer djupt från marscher, språng och strider än vid bivuaken sist, sof förutan sorg och hufvudbry på sin sköna konst att aldrig fly.

W. MEYER, xyl.

Kulneff.

Och efter qvällen räcker till och minnet ger oss glädje än, om Kulneff jag berätta vill, säg, har du hört om den? Det var en äkta folkets man, båd' dö och lefva kunde han, den främste, der det höggs och stacks, den främste, der det dracks.

Att kämpa, kämpa nätter, dar, det var för honom tidsfördrif; att falla endast blomman var utaf en hjeltes lif. Hvad vapen man i handen höll, det var det samma, blott man föll, i stridens eller lekens ras, med sabel eller glas.

Och älska var hans hjertas lust, och lika fritt som snabbt hans val: han kom blott från en blodig dust och gaf helt fermt en bal; och sen han lågat natten ut, tog han sin skönas sko till slut och fylde den ur närmsta bål och drack sin afskedsskål.

Du skulle sett hans anletsdrag! Än fins på mången hyddas vägg bland taflor en af eget slag en bild af bara skägg; du träder närmre och du ser en mun, som under skägget ler, en blick, helt öppen, varm och mild, det är just Kulneffs bild.

Dock fick man vara trygg och van för att ej blekna vid hans choc; var man det minsta rädd för fan, var man för honom ock. Det var på håll hans åsyn blott, som skrämde mer än pik och skott, och hellre såg man mot hans hugg än mot hans svarta lugg.

Så sågs han, när han rände an med sabeln lyft i eggadt språng, och sådan var han, säger man, när han höll ro nå'n gång. när, med sin korta pels uppå, från gård till gård han syntes gå och dröjde qvar som vän och gäst, hvar helst han tyckte bäst.

Än talar mången moder om sin skräck, när utan krus och lof rakt fram till vaggan Kulneff kom, der hennes älskling sof. »Men», säger hon, »han kysste blott mitt barn och log så fint, så godt som nu hans bild på väggen der, om blott man närmre är.»

Visst är, att i sitt rätta ljus var gubben Kulneff god som guld; man klandrar att han tog ett rus, det var hans hjertas skuld;

och detta hjerta bar han med, då han höll frid, som då han stred: han kysste och han slog i hjäl med samma varma själ.

Det fans i ryska hären namn, som på sitt blad historien skref, som fördes hit i ryktets famn, långt förr än kriget blef. Barclay, Kamensky, Bagration, dem kände hvarje Finlands son, och skarpa strider bidde man, der dessa ryckte an.

Men Kulneff visste ingen af, förr'n krigets flamma här var tänd; då kom han såsom storm på haf, knapt anad förr än känd, då bröt han fram som blixt ur sky, så väldig och likväl så ny, och glömdes ej och kändes nog från första slag, han slog.

Man hade kämpat dagen ut, och rysse liksom svensk var trött. Man trodde glad, att allt var slut, och sof helt lugnt och sött; men bäst vid drömmens barm man låg och guld och gröna skogar såg, så skrek en skyltvakt: »I gevär!» och då var Kulneff der.

Man följde makligt en transport, långt skild från ryska härens stråt, man åt och drack af bästa sort och drack på nytt och åt; men plötsligt, midt i glädjens stund, kom Kulneff som en obedd kund, det yrde upp ett moln af dam, hans pikar glänste fram.Och satt man stadigt då till häst och gjorde allt med bästa flit, kom gubben rakad från vår fest, så skäggig han kom dit; men höll man mindre amper min, då blef det han, som drack vårt vin och bjöd oss qvitta detta lån vid stränderna af Don.

Och var det varmt och var det kallt, i regn, i snö, om dag, om natt, allt syntes Kulneff öfverallt och gjorde spratt på spratt; och ställdes här mot här till slag, visst märkte man, hvar han tog tag, den fria steppens käcke son, kamraten långt ifrån.

Dock hade Finlands hela här ej kunnat visa en soldat, som ej höll gamle Kulneff kär som trots en stridskamrat.

Och syntes blott hans kända drag, då grinade af välbehag mot björnen från kosackens land hans bror från Saimens strand.

Och denne åter såg helt nöjd mot ramar, hvilkas tag han rönt och bröt han in, var det med fröjd, som om det mödan lönt. Det var en syn, som dugde se, när Kulneff togs med finnarne; de visste bära upp hvarann, de starke, de och han.

Hans arm har domnat länge sen han föll i strid med svärd i hand; hans ära lever qvar allen', beströlande hans land; och hvar hans namn du nämnas hör, hör du »den tappre» nämndt framför; den tappre, hvilket härligt ord af tacksam fosterjord.

Hans klinga drogs mot oss, hans lans, den gaf oss ofta djupa sår, dock älska äfven vi hans glans, som om han varit vår; ty hvad som mer än alla band af fana och af fosterland på krigets ban förbrödrar oss, är samma kraft att slåss.

Hurra för Kulneff, för hans mod! hans like skall ej hittas lätt; hvad mer, om än han göt vårt blod, det var hans krigarrätt. Han var vår fiende, välan, vi voro fiender som han; att han högg in med fröjd som vi, var det ett ondt deri?

Förhatlig är den fege blott. Åt honom ensam hån och skam, men hell en hvar, som tappert gått sin krigarbana fram! Ett gladt hurra, ett högt hurra för hvarje man, som kämpat bra, hvad helst han blef i lifvet än, vår ovän eller vän!

Konungen.

Och konung Gustaf Adolf stod upp uti sin sal, bröt af sin långa tystnad, tog ljud och höll ett tal. Åhörare för gången han hade summa tre: fältmarskalk Toll, gref Piper, Karl Lagerbring, blott de.

Och konungen tog ordet och talte allvarsam: »Vår finska här, Gud bättre, går bakläng's, icke fram. Det hopp, vi byggt på Klingspor, tycks ej fullbordadt bli, och Sveaborg har fallit, det stödet är förbi.

Vi trott allt i det längsta på uppenbarelsen, men ärkeängeln dröjer. han har ej vist sig än. Emellertid förspörjes allt

närmre krigets brak; det är för oss som konung en högtbetänklig sak.

Och derför ha vi fattat vårt kungliga beslut. En föresats allvarlig vi ärnat föra ut; vi låtit nämmeligen oss bringa hit i dag den skrud, vårt svenska lejon vigt in vid Narvas slag.

Kung Karl den tolftes handskar vi vilja lägga an; det är i dubbel mening som konung och som man. Vi vilja kring oss gjorda den store hjeltens svärd och slå som han med häpnad en svag, försoffad verld.

Ill, W. MEYER, X. A.

Ni, Piper, skall oss hjelpa hans ena handske på; ni, Lagerbring, behandlar hans andra likaså. Fältmarskalk Toll, er ålder, er ära gör er värd att spänna kring vår midja hans segerkrönta svärd.

Och konung Gustaf Adolf, högtidlig, lik en gud, stod snart för allas blickar i Karl den tolftes skrud. Han var för stolt att tala i denna stund, han teg, han gick ett hvarf i salen med jättelånga steg.

När detta hvarf han slutat, var än en syn att se, han räckte svärd och handskar tillbaka åt de tre, såg på dem med en uppsyn, som ej för skämt var gjord, och täcktes bryta tystna'n på nytt med dessa ord:

»Nu, Lagerbring, besörjer ni strax till hären bud, att vi i nåder klädt oss i Karl den tolftes skrud. Fältmarskalk Toll, gref Piper, er båda kallar jag till vitnen af min handling på denna stora dag.»

Hur vida finska kriget ett annat skick han gaf med denna stolta handling, vet ej historien af; men visst slog han med häpnad sin verld der rundt omkring, den gamle Toll, gref Piper och äfven Lagerbring.

J. ENGBERG, xyl.

J. ENGBERG, xyl.

Fältmarskalken.

Gladt i Frantsila ett jubel ljöd från Cronstedts lägerställen; bud om Siikajokis seger hade hunnit dit om qvällen, och man drack i spridda gillen för sitt fosterland, det kära, för dess första skymt af lycka, för dess ändtligt frälsta ära.

Tvänne tappra veteraner, öfverstelöjtnanter båda, gamle Christjernin och Lode, fick man der tillsamman skåda. Jämlik dem vid deras sida höjde Aminoff sin hjessa, och en ring af yngre kämpar hade slutit sig kring dessa.

Och man språkade vid glaset, talte fritt om hvarjehanda; i en sådan krets behöfde ingen man sin tunga banda: allt det svaga hos befälet kunde utan våda klandras, och bland stolta namn, som nämndes, ljöd marskalkens framför andras.

Aflecht, han, som främst i striden slöt vid Revolaks sin bana, talte muntert: »Skål för Klingspor! Bröder, han har ändrat vana; lustigt skall det bli att skåda, hur han lyfter nu sin panna; se'n han trafvat genom landet, har han ändtligt vågat stanna.

En af Cronstedts adjutanter, löjtnant Reiher, föll i talet: »Den, som sagt, att Klingspor stannat, han har talt förbannadt galet. Adlercreutz det var och Hertzen, som slog knut uppå vår nesa, fältmarskalken var som vanligt re'n för fan i våld på resa.»

W. MEYER, X. A., xyl.

Major Furumark tog ordet: »Det är kungen, som har felet. Hvarför har han satt i nader denna lumpna trumf i spelet?» Ladau sade: »Du är jäfvig att marskalkens värde mäta: Du har hjerta, han har mage; du vet dö, och han blott äta.»

Ehrnroth talte: »Låt oss minnas, hvar han lyst i sina dagar; det är ej i magasiner man blir varm för ärans lagar. Klingspors hjelteban har burit uppför kommissariatet, hvem vill undra, om han älskar icke striden nu, men fatet?»

Tigerstedt, den finske gossen, han, som Aflechts öde hade, bet till hopa sina tänder och bröt ut i harm och sade: Det är sant, han är en främling, har ej växt i våra dalar, han förstår ej våra seder, ej det språk, vår tunga talar;

men vårt land, det har han skadat, han har sett dess skär och öar, sett som vi från våra höjder dessa tusen, tusen sjöar. Utan Gud och utan hjerta måste dock den menska vara, som ej tjusas in i döden af att detta land försvara.»

Christjernin såg upp mot Lode: »Hör du, broder, på de unga? Klingspor har som vanligt åter råkat ut för deras tunga. Sälla må vi väl oss prisa, om vi falle, om vi blöde; det är annat än att drabbas af vår arma marskalks öde.»

Gamle Lode, barske herren, hade suttit tyst vid talen; nu blef gubben röd i synen och stod högrest upp i salen, drack sitt fylda glas i botten, stötte det med kraft i bordet, fick sin hatt inunder armen och tog harmfullt så till ordet:

»Jag går bort från detta gille, andra må här ha sin gamman. Klingspor får man höra klandras, hvar man helst må råka samman. Fältmarskalken, fältmarskalken, annat fins ej i språklådan; det är skam, att tappra männer täckas tala om en sådan.»

Ill. W. MEYER, X. A.

Sveaborg.

Vi sutto efter slutad dag vid aftonbrasans sken, den gamle fänrik Stål och jag, det var vår vana ren. Vår dag flöt bort vid glam och skämt; då råkte Sveaborg bli nämndt.

Jag nämnde flyktigt blott dess namn, men det blef allvar då: »Har du sett ön i hafvets famn med Ehrnsvärds fästen på, Gibraltars like i vår nord?» - Så tog den gamle mörk till ord.

»Den blickar öfver haf och fjärd med ögon i granit, den lyfter högt sitt Gustafssvärd och menar stolt: kom hit! Det svärdet sänks ej för att slå, det blixtrar blott och krossar så.

Låt bli att trotsigt nalkas ön, då kriget gör sin rund; stör icke drottningen af sjön i hennes vredes stund: hon slungar mot dig dödens bud i tusende kanoners ljud.

Tillbakaträngd var Finlands tropp, vid polens gräns den stod; dock flammade ännu vårt hopp, dock glödde än vårt mod. Att bota allt ej troddes svårt, så länge Sveaborg var vårt.

Klar blef i hast hvar mulen blick, när detta namn blott ljöd, allt knot var slut, all sorg förgick, det fans ej köld, ej

nöd. Ny fart den finska björnen tog och skakade sin ram och slog.

På drifvans bädd, hur mången natt jag hörde detta ord af gråa kämpen, der han satt långt skild från hemmets jord; det var hans eld, när det var kallt, i fjärran bygd hans hem, hans allt.

Då flög en hviskning oss förbi, ett rykte söderfrån, det talte om förräderi, om våra vapens hån; från man till man, från trakt till trakt, det möttes blott af stolt förakt.

Ej glöms i tiders tid den dag, då denna sägn blef sann, då, likt ett dystert tordönsslag, det säkra bud oss hann, att landets sista hopp gått ner, att Sveaborg var svenskt ej mer.

Har hafvets bottenlösa svall det i sin afgrund sänkt, har himlens blixt, har åskans knall dess fasta murar sprängt; fans ingen man på vallen qvar? Det frågtes blott, det gafs ej svar.

Men djupt ur mången sluten barm en pressad suck sig bröt, och mången blick, på tårar arm, i strida floder flöt; det hade dött, ens fosterland, man stod och gret vid grafvens rand.

O lif! Den man, hvars skuld det var, att denna tårflod rann, en gång den skönsta lager skar, som någon hjelte vann: den svenska flottans största glans, dess seger vid Svensksund, var hans.

Dock, om sitt ljus, sin glans en verld utaf hans klinga fått, om solar bleknat för hans svärd, skall han föraktas blott. Det blir hans lön för hans bedrift på klippan der med Ehrnsvärds grift.

Du älskar, yngling, ton och sång, vår forntid älskar du, kan hända sjunger du en gång, hvad jag förtäljer nu; då gif hans svarta bragd sin dag, men hölj i natt hans namn, som jag.

Förtig hans ätt, nämn ej hans stam, hvälf ej på den hans brott; må ingen rodna för hans skam, den drabbe honom blott. Den, som förrådt sitt land, han har ej ätt, ej stam, ej son, ej far.

Nämn honom blott den falska arm, man stält till Finlands stöd, nämn honom blygd och hån och harm och skuld och straff och död. Det är blott så, han kallas bör, det är att skona den, som hör.

Tag allt, hvad mörker fins i graf, och allt, hvad qval i lif, och bilda dig ett namn deraf och det åt honom gif; det skall dock väcka mindre sorg än det, han bar på Sveaborg.»

J. ENGBERG, xyl.

Döbeln vid Juutas.

Herr prosten talte: »Döbeln är en hedning, förtappad är han evigt, om han dör. Jag kommer, varnar, bjuder tröst och ledning, och han, han ligger tyst en stund och hör; då reser han sig plötsligt upp i sängen: 'Drif ut prelaten', ropar han åt drängen, och akta dig, om han släpps in härnäst!' Är det ett språk af en, som nalkas döden? Dock, han må svara sjelf för sina öden, jag har gjort nog som menniska och prest!»

Så talte vid sitt middagsbord, det rika, herr prosten, der han satt i all sin ståt, han talte så och drog en suck tillika och skar en bit af steken än och åt. Men på sin bädd låg Döbeln tärd af plågor, hans barm sågs kämpa, ögat brann i lågor, och feberflammor färgade hans hy. I sträcktåg nyss hans skaror norrut ilat, på tvänne dygn, de sista, icke hvilat; sjelf var han kommen till Ny-Karleby.

Han led af pulsens brand, men i sitt sinne en eld, mer tärande än den, han bar; såg man hans öga, röjde sig der inne en oro djupare, än feberns var. Han räknade hvar stund, som hann förlida, han tycktes lyssna, vänta, ängsligt bida,och ofta var hans blick på dörren fäst. Den uppläts, flärdlös trädde genom salen en yngling fram till bädden, till genralen, och Döbeln talte till sin unge gäst:

»Herr doktor, flärd är mycket, som vi dyrke, och bland fritänkare är jag visst en; två ting dock lärt mig akta läkarns yrke: min bräckta panna och min vän Bjerkén. Hvad ni förordnat, har jag derför tagit, har som ett barn

här legat och fördragit det batteri, ni radat på mitt bord. Jag vet det väl, ni följer konstens lagar; men binda de mig här för timmar, dagar, så bryt dem som en man, det är mitt ord.

Jag vill, jag skall bli frisk, det får ej prutas, jag måste upp, om jag i grafven låg. Lyss, hör, ni hör kanonerna vid Juutas; der afgörs finska härens återtåg. Jag måste dit, förr än min trupp är slagen. Skall vägen spärras, Adlercreutz bli tagen? Hvad blir, du tappra här, ditt öde se'n? Nej, doktor, nej, tänk ut en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufaldt värre, men hjelper mig i dag på mina ben!»

Den unge läkarn hörde mulen ordet, dock plötsligt fick hans ädla anlet dag; han sänkte lugnt, helt lugnt, sin arm mot bordet och strök det tomt uti ett enda drag. »Nu, herr genral, gör ej min konst er hinder.» - En högre rodnad flög på Döbelns kinder, och upp han sprang, fast svigtande och svag: »Haf tack, min unge vän, en kyss på pannan! Ni har förstått mig, ni, som ingen annan; ni är en man, och så är äfven jag.»

Vid Juutas hade skotten tystnat alla, se'n döden gjort der re'n sin första skörd, den finska truppen, färdig blott att falla, ej segra mer, stod bruten, spridd och störd. Ett anfall var tillbakakastadt bara, och Kosatschoffski ordnade sin skara, beredd att allt förkrossa med ett nytt. En dyster stillhet rådde under tiden, som då en åsksky, nyss från hvalfvet skriden, står dubbelt hotfull åter, der den flytt.

Hvem skulle samla våra glesa leder, en återstod från dyra segrars dar? Af mod, af kraft, af guldren tro och heder fans nog, ja, nog; men ordnarn borta var. Den man som tändt vårt hopp i nödens tider, som fört i hundra blodigt sköna strider sin tappra, björneborgska skara an, han skulle nu ej se dess sista öden, hans veteraners lugna gång mot döden, den skulle slumpen leda, icke han.

Det glömmes ej, du var dock der till städes, du, som så ofta sågs i stridens lek, du, vid hvars namn det fosterland än glädes, som djupt har sörjt ditt öde, tappre Eek! Men du och dina ädla vänner alla, I kunden kämpa, icke så befalla; det var hans konst, den sjukes, endast hans. Du stod der, du, men stum, med klingan dragen, kall bidde Kothen, sluten red Grönhagen, blott Konow svor, och bister röt von Schantz.

Gif akt, tyst, hör! Det ljöd hurra på höjden. En man till häst syns nalkas. Hvem är han? Hör, hvilken storm af rop! Hvad vållar fröjden, som brusar jublande från man till man? Hurra, hurra far öfver fält och kullar, det slukar massor, vidgas växer rullar som en lavin af röster ned mot daln. Ha, han har kommit, han och ingen annan, den lilla mannen syns med band om pannan, den ädla, tappra, varma generaln.

Han bjuder tystnad. Hör hans röst! Han ropar till detta folk, som striden nyss förspred; han rider fram, de sluta sig, hans hopar, och det blir skick på nytt från led till led. I täta rader blixtra re'n gevären, den svartnade, i trasor klädda hären står ordnad, hotfull, fruktansvärd igen; den har ej mer blott döden att förbida, den tänker segra nu, ej endast strida, en annan ande hvilar öfver den.

Men Döbeln red längs fronten af sin skara, se'n han den åter stark och tryggad fann, hans skarpa öga tycktes öfverfara hvar trupp, hvar rote, hvarje enskild man. Det syntes klart för alla, svensk som finne, att stora planer hvälfdes i hans sinne, och sluten var han mer, än han var van; dock var han ovant mild också den dagen, och ofta ljusnade de bistra dragen mot någon välkänd, trumpen veteran.

En sådan stod då i din trupp, von Kothen; det var korpralen numro sju, Standar. Han stod med söndrig sko på ena foten, den andra foten blödde och var bar. Då Döbeln hann den gamle, sågs han stanna. Med blicken mörk, med handen på sin panna, besåg han stum den gråa krigarns skick. »Du var dock med», så talte han omsider, »på Lappos slätt, vid Kauhajokis strider; är det den lön, du för vår seger fick?»

»Herr general», så svarte veteranen, »se här är det gevär, ni sjelf mig gaf. Ännu är pipan utan fel, och hanen ger eld som fordomdags, det är nog af. Att jag är dåligt klädd, lär ingen klandra. Man är ej sämre, då man är som andra, och drägten är ej mannen, vill jag tro. Skodd eller oskodd gör till saken ringa; sörj ni blott för, att vi få stå, ej springa, så hjelper nog sig foten utan sko.»

Och Döbeln talte icke mer, men höjde af aktning hatten vid den gamles ord. Så red han hän till Brakels trupp; der dröjde på nytt han nu, han såg trumslagar Nord. Det var en gubbe, känd se'n åttiåtta; nu var han stel i armen utan

måtta och kunde föga mer en hvirfvel slå; men fast han sällan släpptes till paraden, stod han, der blod det gälde, med i raden. Till honom talte generalen så:

»Kamrat, får då du aldrig nog af slagen? Fins ingen yngre här till hands än du? Här har du stått och styfnat hela dagen, hur vill du röra dina pinnar nu?» Den tappre hörde halft förtrytsam orden: »Herr general, väl är jag gammal vorden, och att som pojkar drilla blir mig svårt; men att ha kraft i armen, det är summan. Skrik ni som Armfelt: Marsch, framåt, rör trumman! och Nord slår trögt sin hvirfvel, men slår hårdt.»

Och Lappos hjelte log och räckte handen åt mannen från den tappre Armfelts dar. Så red han hän och kom till ån, till stranden, der Gyllenbögels frikår uppstäld var. Der stod en yngling, nyss från plogen tagen; genralen såg de bleka anletsdragen, höll in sin häst och röt med vredgad ton: »Hvem är du, bonde? Säg, hvad gäller nöden? Har du ej lärt dig än förakta döden; din kind är hvit som snö, är du pultron?»

Men ynglingen steg fram och höjde armen och ref sin slitna gråa tröja opp. Då lyste fram ett blottadt sår ur barmen, och frisk en ström af blod i dagen lopp. »Det fick jag, herr genral, här nyss i striden. Jag blödt kanske för mycket under tiden, och derför har min kind ej rodnad mer; dock kan jag än de tappres antal öka, jag låg väl fallen, men låt mig försöka, jag har fått kraft på nytt, sen jag såg er!»

Då bröt en tår ur Döbelns stolta öga: »Välan då, ädla folk, till strid, till slag! Jag har sett nog, att tveka båtar föga, vår kamp blir skön, i dag är Döbelns dag. Spräng af, herr adjutant, vår skörd är mogen; befall på höjd, på slätt, längst bort i skogen, vår hela front, att den sig framåt rör. Ej här, der borta må vi pröfva svärden: med dessa trupper kan man trotsa verlden, man väntar ej med dem attack, man gör.»

Längs linjen hördes snart ett jubel skalla: »Framåt, framåt, till seger eller död!» En åska var, Standar, din röst för alla, och gamle Nord slog trumman, att det ljöd, och ynglingen, med barmen sönderskjuten, gick fram på slätten, med hans blod begjuten, och främst red Döbeln sjelf med draget svärd. Och innan qvällen hann sin skugga sända, var ryska styrkan kastad öfver ända, och räddad Adlercreutz, och fri hans färd.

Och krigets skaror hade re'n försvunnit ifrån den nejd, der först de mött hvarann; men på det fält, der striden hetast brunnit, stod qvar i qvällens sena frid en man. Invid hans sida var hans stridshäst bunden. Han stod der ensam vid den hemska runden bland lik och spillror på en blodstänkt jord. Långt, långt i fjärran hördes segerfröjden; den bleke mannen såg med lugn mot höjden, och från hans läppar ljödo dessa ord:

»En pligt är fyld, de segrat, min leder: ett värf är öfrigt, äfven det är mitt. Fritänkare jag nämns, det är min heder; friboren är jag, och jag tänker fritt. Dock vet jag, att hvar helst min tanke hunnit, har ytterst dig den sökt och dig blott funnit, du, i hvars vilja lifvets banor gå. Det är till dig, jag blickar mot det höga; här, der blott döden ser med slocknadt öga, kan utan vitnen jag dig tacka få.

Du skänkt mig åter fosterland och vänner den stund, vårt hopp var djupt i mörker sänkt; du skådar allt, ransaka hvad jag känner, och se, om jag vet skatta, hvad du skänkt! Må slafven för sin Gud i stoftet ligga; jag kan ej krypa, har ej lärt att tigga, jag söker gunst ej och begär ej lön. Jag vill blott glad inför ditt anlet stanna med eldadt hjerta och med upprätt panna det är min manliga, min fria bön.

Du gaf mig kraft att stridens massor hvälfva i omotståndlig fart från trakt till trakt; min kropp är bräckt, och mina lemmar skälfva, hvad hade jag förmått af egen makt? Ja, jag har segrat. Kringhvärfd, innesluten, ser Finlands här en väg till räddning bruten. en ban till bragder öppnad genom mig; dock är det du, blott du, som frälst oss alla, min Gud, min broder, hur jag dig må kalla, du segergifvare, jag tackar dig!»

Så talte mannen, och hans öga sänktes, han steg till häst och syntes snart ej mer; och dagen slöts, och nattens tårar stänktes på dödens skuggomhöljda skördar ner. O fosterland, hvem spanar dina öden? Förborgadt är, om lyckan eller nöden en gång skall röjas i din framtids drag; men hur du jublar då, men hur du klagar, skall ständigt dock bland dina skönsta dagar du minnas denna, minnas Döbelns dag.

W. MEYER, X. A., xyl.

Soldatgossen.

Min fader var en ung soldat, den vackraste, man fann, vid femton år gevär han tog, vid sjutton var han man. Hans hela verld var ärans fält, der stod han glad, hvar han sig stält, i eld, i blod, i frost, i svält; -- han var min fader, han.

Jag var ett barn, när han drog bort, se'n fridens dag var slut, dock mins jag än hans stolta gång, jag mins den hvar minut, hans hatt, hans plym, den bruna hyn och skuggan från hans ögonbryn! -- Nej, aldrig går det ur min syn, hur härlig han såg ut.

Det hördes snart från höga nord, när hären ryckte ned, hur han var käck, hur han var stark, hur i hvar strid han stred. Så sad's, han fått medalj också, det spordes snart, att han fått två. »Ack», tänkte jag i hjertat då, »den som fick vara med!»

Och vintern gick och drifvan smalt, och det var lust och vår, då kom ett bud: »Din fader dött, han dog för ädla sår.» Jag tänkte då, jag vet ej hvad, var stundom ängslig, stundom glad; men mor, hon gret tre dar å rad, så blef hon lagd på bår.

Min fader slöt på Lappos slätt, sin fana närmst invid; det sägs, det var den första gång, han blekna setts i strid. På Uttismalm, för Gustafs land, min farfar dog med svärd i hand; hans fader föll vid Villmanstrand, han var från Carols tid.

Så var med dem, så blödde de, så har det ständigt gått; ett härligt lif de lefvat dock, en härlig död de fått. Ack, hvem vill stappla trög och tung? Nej, gå i fält helt varm och ung och dö för ära, land och kung, - se, det är annan lott!

Jag är en fattig gosse, jag, som äter andras bröd, jag har ej huld, jag har ej hem allt se'n min faders död; men klaga är ej mitt behag, jag växer högre dag från dag, jag är en krigargosse, jag, för mig fins ingen nöd!

Och lefver jag, tills jag blir stor och fyller femton år, till samma svält, till samma kamp, till samma död jag går. Der kulor hvina tätast då, der skall man finna mig också, der vill ock jag försöka på i mina fäders spår.

J. ENGBERG, xyl.

Björneborgarenas marsch.

Söner af ett folk, som blödt på Narvas hed, på Polens sand, på Leipzigs slätter, Lützens kullar, än har Finlands kraft ej dött, än kan med oväns blod ett fält här färgas rödt! Bort, bort, hvila, rast och fred! En storm är lös, det ljungar eld och fältkanonens åska rullar; framåt, framåt led vid led! På tappre män se tappre fäders andar ned. Ädlaste mål oss lyser på vår bana; skarpt är vårt stål, och blöda är vår vana. Alla, alla käckt framåt! Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt. Lys högt, du segersälla fana, sliten af strider sen en grånad forntids dar. fram,

fram, vårt ädla, härjade standar! Än fins en flik med Finlands gamla färger qvar!

Aldrig skall vår fosterjord af våldets makt ur oförblödda bataljoners armar ryckas; aldrig ljuda skall det ord, att Finlands folk förrådt sin fria bygd i nord.

Falla kan den tappre blott, ej rygga för en faras hot, ej svika, böjas och förtryckas. Falla, sköna krigarlott, blif vår, se'n för en seger än vi kämpa fått! Vapen i hand och käckt vår ovän nära! Dö för vårt land är lefva för vår ära. Rastlöst fram från strid till strid, ty nu är stunden vår och nu är skördens tid! Glesnade leder vitne bära härligt om mod och bragder, om vårt lands försvar. Fram, fram, vårt ädla, trotsiga standar! Omkring dig än din trogna finska vakt du har.

Fänrikens marknadsminne.

Gode vänner, män och qvinnor, fins här någon, som mig hör, som vill lyssna till en visa af en gammal granadör?" Så begynte sången, yngling. Ord för ord jag mins den än; när jag sist var rest till staden, hörde jag på torget den.

Det var marknad; folk och varor mötte ögat, hvart man såg, folket var ej gladt att skåda, och för köp var ej min hog. Sen jag tanklöst gått och vandrat, kom jag till ett hörn till slut, der en vagn i trängseln stannat några ögonblick förut.

Om med afsigt så den hejdats, om af tvång, det vet jag ej; kusken höll, och framför spannet röt åt hopen en lakej. Men i vagnen satt en herre, vårdslöst mot suffletten stödd, zobelbrämad var hans kappa, och hans barm var stjernbeströdd.

Och jag såg och såg. Ett minne vaknade från forna dar; dessa anletsdrag jag skådat, tänkte jag, men när och hvar? Jo, vid Lappo, jo, vid Salmis stod han bland de tappres tal, men han var kapten den tiden, nu är han en hög genral.

Och förändrad var han mycket, ej likväl af åren blott, mer af denna stolta prägel, han på lifvets höjder fått. Var det högmod? Kanske icke; -- i hans min, hans skick, i allt låg ett drag af lugn tillika, fast förnämt och stelt och kallt.Gladt det var mig städs' att råka en kamrat från krigets tid, men på denne såg jag bara, hjertat blef ej varmt dervid. Yfs, jag tänkte, lys och stråla; förr var du bland oss också, mindre stolt, men bättre smyckad var du, när du blödde då.

Nu ljöd sången, skrälde plötsligt orden, som jag nämnde här; genom marknadssorlet trängde stämman, darrande och skär: »Gode vänner, män och qvinnor, fins här någon, som mig hör, som vill lyssna till en visa af en gammal granadör?»

Jag var en, som ville lyssna, en av granadörens sort, och jag vände mig med stolthet från den höge herren bort, styrde några steg åt sidan genom trängseln tyst min gång och kom fram till gamle knekten, der han satt och sjöng sin sång.

Högrest, men med blottadt hufvud på en trappas steg han satt, med den venstra handen höll han öfver knät sin slitna hatt. Denna hand fans qvar att sträckas mot en unnad gåfva än, men den högra, den var borta; kriget hade skördat den.

Och han sjöng för menigheten, hvem som ville höra på. Skral var sången, priset ringa, hans publik var likaså; närmast honom kring hans trappa stodo i förtroligt lag några trasigt klädda pojkar och en glad student och jag.

Men han sjöng om höga minnen, dar, som strålat länge se'n, hjeltar, gömda nu i grafven, bragder, halfförgätna re'n. Det var Finlands kamp, han sjöng om, fosterlandets sista strid, våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllne tid.

»Jag har stått för kulor», sjöng han, »uti sex och tretti slag, kunnat tåla köld och hunger, kunnat vaka natt och dag; jag har varit man i ledet, fast jag nu förskjuten är, har min bättre arm i Ume och den andra bräcklig här.

Fins här bland ett yngre slägte någon enda, som var med, då det ljöd: 'Till vapen, männer, det är slut med landets fred!' Då fans eld i mannasinnen, då var allt på annat vis, då brann också detta hjerta, som rätt nu är kallt som is.

Tavasthus, jag kan ej glömma, hur i månens sken du låg, när från Hattelmalas höjder jag dig första gången såg! Sen var stunden, bister qvällen, jag var trött af dagens färd, men jag sökte nu ej hvila, tänkte ej på tak och härd.

Nej, till dina fält och isar stod min längtan denna gång, der fans mer än härd och flamma, mer än hvila natten lång, der fans Finlands här församlad, ung och modig, stark och fri, och på oss såg fosterlandet och på fosterlandet vi.

Ära öfver gamle Klercker, evig ära kräfver han! Mångbepröfvad, sjuttiårig, var han än soldat och man. Ja, jag mins hans hvita hufvud, der bland rotarna han red och med ögon som en faders såg på sina gossar ned.

Med sex tusen söner kring sig, lika stark som fienden, ville han med fröjd och ära göra front i lifvet än. Tvekan fans ej, fruktan fans ej, allas längtan var att slåss, och vi litte på hvarandra, vi på honom, han på oss.

Då kom Klingspor, fältmarskalken, stolt som majestätet sjelft, med två hakor och ett öga och af hjerta knapt en hälft, då kom Klingspor, tog befälet med sin höga titels rätt och gaf order, han som Klercker, men hans orden var reträtt.

Natt, på drifvan genomvakad, stjernenatt vid Tavasthus, än, se'n många år förflutit, står du för mitt sinne ljus, fast vår trohet blef besviken, fast vårt hopp blef slaget kull, fast vår seger blef en dröm blott för en hjertlös veklings skull.

När skall han sitt dåd förklara, när skall han till ansvar stå för de steg, han tog tillbaka, då han kunnat framåt gå, för den nesa, som han fäste på vårt rykte, på vårt mod, för de tårar, dem vi göto, då vi bort få gjuta blod?

Sveko vi vid Siikajoki, när det ändtligt gälde se'n, låg vid Revolaks vår styrka ej i armar, men i ben? Adlercreutz har kunnat svara, Cronstedt ock och andra fler, men de tappre, hör jag, finnas, der de icke svara mer.

Jag har nämnt de stora båda, ära, ära öfver dem! Många deras vederlikar gått som de till fridens hem. Döbeln hvilar, Duncker hvilar: spörjs det nu om deras tid, får som här till vitne duga en förgäten invalid.

Hvarför fick jag icke falla, der så mången hjelte föll, der den käcka finska hären sina högtidsstunder höll, der var ära lyste klarast, der var lycka blidast var, under Siikajokis, Lappos, Alavos och Salmis' dar.

Ej jag tvungits då att taga högt mot nordens snö på nytt, ej att se vår segerglädje snart i mörk förtviflan bytt, ej att sörja tusen bröder, bittert dömda innan kort att på Tornes isar stelna och vid Kalix skänkas bort.

Hårda slut på våra mödor, tunga afsked från vårt land! Dock jag kom med några andra än till Vesterbottens strand. Se'n jag der med trofast kärlek blödt den svenska sanden röd, sitter nu jag här på torgen, sjunger för en smula bröd.

Gud bevare fosterlandet! Ringa är allt annat se'n; en soldat skall kunna mista lif och lycka, arm och ben. Gud bevare fosterlandet, det är summan af min sång, så, fast andra ord förbytas, slutar jag den hvarje gång.»

Och han uppstod, granadören, gick bland menigheten kring, fick en slant af en och annan, af de flesta ingenting; och så kom han fram till vagnen, der den höge herren satt, böjde djupt sitt gråa hufvud och stack fram sin slitna hatt.

Höge herren, generalen, klädd i glitter, bjäfs och band, blef då mörk och ryckte häftigt hatten ur soldatens hand, såg på honom, såg på folket, såg, och inom en minut låg den gamles skatt af slantar slagen öfver torget ut.

Häpen stod der granadören, men genralen tog till ord: »Jag har hört din sång, jag kämpat såsom du för samma jord. Att jag eger detta minne i min ålders höst ännu, ser du, jag är stolt deröfver, mycket stoltare än du.

Det är sant, att lyckan svek oss under mången blodig dag, det är sant, att våra segrar byttes snart till nederlag.

Men ödmjuka oss behöfva vi för ingen man ändå, och jag bär min hatt på hufvu't; bär du, gubbe, din också!»

Sagdt; ett sken af hög förklaring i hans anlet nu sig spred, och han tryckte manligt hatten på soldatens hjessa ned; men han talte - hjertat brinner än af glädje i mitt bröst, när jag tänker på hans uppsyn, när jag mins hans ord och röst -:

»Ojämnt falla ödets lotter, så en högre vishet bjöd, jag fått glans och rika håfvor, du fått ringhet, du, och nöd; men det bästa ha vi lika, trohet, aldrig vilseförd, ära, med vårt blod beseglad och vårt hjertas vitnesbörd.

Derför äro vi kamrater, derför kom och sätt dig här! Gladt vi dela må det mindre, när det större lika är. Jag har guld, om du behagar, jag har tak och bröd för dig. du må ha din sena trefnad och din vackra sång för mig.»

Och i samma stund i vagnen satt den gamle granadörn; folket skilde sig med vördnad och gaf plats från hörn till hörn, och jag hörde vagnens rullning, der den for längs gatan ner, men min blick var skum af tårar, och jag såg den snart ej mer.

W. MEYER, xyl.

Lotta Svärd.

Ännu så händer det mången stund, då vid qvällens trefliga härd man träffar från kriget en gammal kund, att man talar om Lotta Svärd.

Hur trumpen kamraten förut man sett, får strax han ett blidare drag. och de grå mustascherna krusas lätt af leende välbehag.

Han mins, hur ofta från stridens ras, från segerns blodade fält han kommit tröttad och tömt sitt glas i Lottas bräckliga tält.

Och han nämner med glädje ett ord och par om madamen och skrattar smått; men han mulnar också, då du ler till svar, om ej löjet är gladt och godt.

Ty en perla var hon på krigets stråt, och en äkta perla också, och något tålte hon skrattas åt, men mera hedras ändå.

Och var hon vacker, och var hon ung? Hon räknade tjugo år, se'n tredje Gustaf var Sveriges kung och hon i sin lefnads vår.

Förr'n den ädle kungen i Finland stred, hon blifvit en krigsmans brud; och då trumman rördes och Svärd drog med, så följde hon samma ljud.

Då var hon vacker. En läpp, en kind som hennes så skär knapt fans, och mången krigare såg sig blind på de bruna ögonens glans.

Men en vår är flyktig, en blomning kort, och hennes, den blef ej lång: i trenne vexlingar gick den bort, en tredjedel hvarje gång.

En togs af den första vinterns köld, sent mildrad och tidigt sänd, den andra blef första sommarens stöld, den vissnade solförbränd.

En del, den tredje, som återstod, den höll hon ej mycket värd, den lät hon drunkna i tårars flod, se'n han stupat i striden, Svärd.

När det sista kriget med storm bröt ut och hon syntes bland oss på nytt, då mindes hon knappast sin fägrings slut, så länge se'n hade den flytt.

W. MEYER, X. A., xyl.

Men vacker än, fast på annat vis, för en krigsmans sinne hon var, och ofta nämndes hon än med pris som i blomningens bästa dar,

fast de forna löjenas högqvarter nu hyste rynkor en flock och ögat ensamt var brunt ej mer, men hela anletet ock.

Hon älskade kriget, hvad helst det gaf, mot-, medgång, fröjder, besvär, och de gråa gossarne höll hon af, och derför var hon oss kär.

Och om någon med Svärd vid hans fana stått, var han säker att ej bli glömd; åt sådana mätte hon fullare mått, och för den skull blef hon berömd.

Så följde hon trogen och käck armén, hvar helst på sin marsch den kom, och der skotten smälde och kulan hven, der var hon ej långt bakom.

Ty de kära gossarnes unga mod, det tyckte hon om att se, och mente, hur nära hon striden stod. »att hon ej var närmre än de».

Och om någon tröttnat i rök och eld eller fått sig ett ädelt sår, så »ville hon ha sin butik så ställd, att han nådde en styrketår».

Och den grå butiken den röjde också, om akt på dess flikar man gaf, att den herbergerat en kula och två, och de kunderna skröt hon utaf.

Nu lyssna vänligt och hör ett drag, det sista af henne, jag såg. Vi slutat Oravais' blodiga dag och gjorde vårt återtåg.

Med var hon, hade med möda fått ur striden sin enda skatt, sitt tält, sin kärra med käril och mått och sin grålle, bruten af spatt.

Vi rastade. Lotta skötte sin sak, höll disk, som hon förr var van, men gömdt var tältet, hon valt till tak nu endast en skyrest gran.

Och sorgsen var hon, om än hon bedrog med ett löje emellanåt; hon sörjde de tappres sorg, och hon log, men den bruna kinden var våt.

Då kom till henne, der så hon stod, en sälle, en ung dragon; hans blickar lyste af öfvermod, och af spotskhet svälde hans ton:

»Häll i», så skrek han, »för ingen bang! I afton vill jag bestå, ty silver har jag, du hör dess klang, och vänner kan jag mig få!»

Hon sköt på den stolte en vredgad blick: »Det är väl, jag känner dig nu. För en fattig moder i fält du gick, men hur stridde i dag här du?

I mitt tält der satt du försagd och vek och qved, att du sårad var. Nu bär du rosor, då var du blek, och såret, hvar fins det, hvar?

Säg ej, att din moder i grafven bor, att för henne gevär du ej tog; se, detta land är din gamla mor, det är denna mor du bedrog.

Och hade du skatter, din ränsel full, och ett haf att ösa dem från, vid Gud, en droppe för allt ditt gull jag gaf ej en sådan son.

Hon knöt vid sidan sin näfve blott, det var så madamens manér, Och den rike stormaren fann ej godt att försöka närma sig mer.

Men ett stycke borta vid vägens rand der satt en yngling allen. På honom sänkte hon blicken ibland med den blidaste stjernas sken.

Det syntes, om närmre hans skick man såg, der han satt mot geväret stödd, att han följt med möda vårt skyndade tåg och att rocken var genomblödd.

På honom såg hon från stund till stund så moderligt varmt och rent, som om hvarje glas, hon räckte en kund, just varit åt honom ment.

Men då ständigt han sjönk blott djupare ner i de sorgsna drömmarnas famn, då tycktes hon ledsna att vänta mer, och hon nämnde ynglingens namn.

»Kom», så hon sade med bruten röst, »än fins här en perla qvar, kom hit, min gosse, ett glas ger tröst, vi behöfva den nu en hvar.

Du blygs? Hvad mera! Jag vet det nog, att ej guld i din ränsel du bär; från ett torp i skogen till strids du drog, och guld det skar du ej här.

Men der blod det gälde, der var du ej sämst, det såg jag på Lappos slätt, och vid Ruona stod du på bryggan främst, då det stormades, mins du det?

Sörj derför ej, om ett glas du tar, för betalningen, den får gå; ett glas för Lappo till godo du har och för Ruona fullaste två.

Och stod han, Svärd, vid geväret än med sin tappra, vänliga själ och hade dig sett, hur i dag igen du blödde och slogs likväl,

då stod du hos honom i denna stund som en son hos sin köttsliga far, och, så sant jag lefver, på jordens rund fans aldrig ett ädlare par.»

Soldaten kom, och hon fylde sitt mått för den tappre till yttersta rand, och det feltes ej stort, att till råga han fått två tårar till deribland.

Det är länge sedan jag henne såg. men hon bor i mitt minne dock, och madamen kommer jag gerna i hog, och hon kan förtjena det ock.

Ty en perla var hon på krigets stråt, och en äkta perla också, och något tålte hon skrattas åt, men mera hedras ändå.

W. MEYER, xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Gamle Lode.

Ständigt, förr'n han gick att strida och till anfall order gaf, sågs den gamle Lode bida för sin front med hatten af. From och lugn med silfverhåren, stod han så och bad en stund; böner allt från barndomsåren hördes än från gubbens mun.

Hatten af i alla leder! Stilla andakt, helig frid! Kulor kommo, slogo neder än i truppen, än bredvid; mången kämpe bet i gräset, halt dock! Ingen storm förut, innan »Fader vår» var 1äset och välsignelsen till slut.

Först när han sin bön fått ända, sagt sitt amen högt och gladt, då var gubben klar att vända, slog på hjessan ned sin hatt: »Komme nu all afgrunds skara oss till mötes på vår stråt, Gud är med oss, ingen fara, hurra gossar, raskt framåt!»

Och så bröt han in i elden med sin Gud och med sin tropp; inga makter, inga välden skakat nu hans mod och hopp. Lutad, men med kraft i armen, ömsom yr och allvarsam, snö i locken, eld i barmen, så gick gamle Lode fram.

Folket sade: »Fyr och flamma! Nu är gubben ung på nytt; forna junkern är den samma, bor i hjertat oförbytt, tänder i hans blickar blossen, lyser oss till seger skön; nu kan fan ej skrämma gossen, sen han bedt sin moders bön.»

Blodig lek var bragt till ända, segern vår väl mången gång; hären fick till ro sig vända efter slutad bön och sång. Trötta skaror sökte tälten, höllo glada rast igen; Lode? Nej, han mätte fälten, spökade kring nejden än.

W. MEYER, X. A., xyl.

Ensam gick han för det mesta, utan buller, utan ståt; några män blott af hans bästa fingo följa honom åt. Hvar han varit värst i klämma under dagen tung och 1ång, der, der var hans tanke hemma, ditåt styrde han sin gång.

Hade han ej nog af striden? Var dess hogkomst honom ljuf? Var, fast kampen var förliden, han ej mätt på blod ännu? Ville han betrakta döden, fröjdas åt dess offers tal? Lode? Nej, han sökte nöden, ville lindra likars qval.

Hvar af lif en gnista röjdes, hvar en puls än vaken fans, der höll gubben rast, der dröjdes, der försöktes vård och ans, ingen fick i omsorg svika, ingen välja känd och kär. Vän och ovän, allt var lika, bröder voro alla der.

Mången kämpe, van att akta lifvet blott som stundens lån, kunde stå och tyst betrakta gubbens vandring långt ifrån, glömma bivuakens nöje blott för nöjet att en stund le, men med sitt bästa löje åt hans underliga rund.

Och man sade: »Hugg och klappa! var hans rop i stridens ras; nu så får han gå och lappa hvad han nyss här slog i kras. Dock - det var ej gamle Lode, som bröt leder och högg ned, det var gubben ej, den gode, det var pojken, som var vred.»

Pojke var han, men med heder, pojken satt i hjertat lugnt; gammal tro med gamla seder höll det hemmet varmt och ungt. Stilla allvar var hans yta; såg man i hans blick likväl, sågs den som i speglar bryta glädjen i hans barnasjäl.

Enkel skrud och enkel ära var hans fröjd, kampanjen lång. Det blef fred. Han måste bära band och stjernor sen nå'n gång. O, då var det, som om ståten all hans vår kylt af till höst, som om pojken, halft förgråten, klämts och frusit i hans bröst.

Kom han då inför paraden tvär och tung i högtidsdrägt, stod hans manskap hela raden häpet, som ur sömnen väckt, ingen skyldring gick med gamman, ingen sväng förtjente ros, tills han gaf dem allesamman kort god dag och red sin kos.

Sådant hände, dock blott sällan, blott en stor parad till lags. Höll han öfning deremellan, var han klädd som fordomdags. När han då red fram för skocken, eja, det var sömn ej då; gamla herrn och gamla rocken, dem förstod man sig uppå.

Lif och kraft i hvar manöver, lust och fröjd, hvar helst han kom, aldrig under, alltid öfver hvad han trott sin skara om. Gubben fick ej annat göra än att gå från man till man, nypa här en kund i öra, der i skägget gladt en ann'.

Folket sade sen: »Annamma! Än har gubbens vår ej flytt. Forna junkern är den samma, bor i hjertat oförbytt. Tiden på hans hjessa snögat, år och mödor böjt hans kropp, pojken log dock än ur ögat, skälmen kröp ur gömman opp.»

J. ENGBERG, xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Främlingens syn.

Hvems är palatset, som jag for förbi i qvällens mörker nyss? Hvem bor deri? Så graflikt hemskt det stannat i mitt minne: det höjde sig så stolt bland nejdens hus, men det var mörkt och tomt och dödt der inne, blott ur ett rum, ett enda, lyste ljus.

Jag stannade en stund och såg. Det var palatsets stora sal, som lyste klar; den låg som öppen för mitt skärpta öga. Jag sökte menniskor i salen, men min väntan såg sig fyld så ganska föga, blott två gestalter rörde sig i den.

En svartklädd qvinna, hög, fast böjd af år, med rika lockar af ett silfverhår, som föll på skuldran ned, var en af dessa; en syartklädd man, den andra af de två, höll lugnt en kandelaber, och hans hjessa, än buren upprätt, sken som snö också.

Mitt öga följde dem. Det fans en bild, en tafla fäst på salens vägg, och skild från den på ringa afstånd fans en annan. När qvinnan nådde dessa på sin rund, då höjde fridsamt hon den sänkta pannan och såg mot dem liksom i bön en stund.

W. MEYER, X. A., xyl.

Hvem var hon? En minut, och allt förgick: hon hade vandrat. Nästa ögonblick sågs ej ett ljus sig mer i slottet tända. Hvem var hon, säg? En vålnad utan ro? En enslig bilderdyrkerska kanhända, från andra länder och af annan tro?

Nej, främling, ingen vålnad, ingen strid du skådat, -- allt var verklighet och frid. Dock, om i morgon du vid

samma timma vill följa vägen, som till slottet bär, skall du som nyss se ljus i salen glimma och se den gamla qvinnan åter der.

Sen långa tider re'n, se'n många år med samma tjenare i samma spår hon vandrar så, hvar gång till natt det stundar: hon dröjer en minut, se'n syns hon gå; i nästa stund hon hvilar re'n och blundar, och det är fridens sömn, hon sofver då.

De båda bilderna, du kunde se, två ädle bröder Ramsay voro de, i denna boning vuxna med hvarandra. Den ena stupade på Lemos strand, helt kort derpå vid Lappo föll den andra, och båda för ett älskadt fosterland.

Om dem vet sägnen tälja många drag, och Finlands skalder sjunga än i dag, hur gladt sitt unga hjerteblod de blödde. De fingo segra i sin ålders vår de fingo falla för det land, dem födde, en tjuguett, den andra nitton år.

Men qvinnan, ädle främling, som du såg med dyster undran, när i stilla tåg hon långsamt skred från broder och till broder, hon lever nu af sina minnens skatt: det var de båda tappres gamla moder, hon tillbad bilder ej, -- hon tog god natt.

W. MEYER, xyl.

Fänrikens helsning. (Till Gregori Tigerstedt på femtionde årsdagen af striden vid Revolaks.)

Har du på lifvets stigar märkt nån gång ibland de tusende, du der sett vandra, hur af en okänd makt, ett inre tvång, en menniska kan dragas till den andra? Man ser ett anlete, en röst man hör, och fängslas, glädes, vet ej sjelf hvarför.

Det fans vid Cronstedts skara förr en man, ännu i minnet kär för mig att skåda; jag var ren veteran, en yngling han, men samma anda bodde i oss båda. Jag glömmer mycket, glömmer lätt, men nej! Gregori Tigerstedt jag glömmer ej.

Det syntes på hans blick, hans gång, på allt, att han var född för svärdet, ej för trossen; en högrest krigarbild, en smärt gestalt, gick han sin bana fram, den raske gossen. Han var mitt ögas fröjd från dag till dag, han kände icke mig, men honom jag.

Jag mins hans stämma: fostrad högt i nord, ljöd den som nordan skarp inför plutonen; till målet bar som kulan hvart hans ord och trängde in, ty det var krut i tonen; det låg ett vitne ren i denna röst, att den var hemma från ett trofast bröst.Och hvart det bar, hvad helst han pröfva fick, vid hopplöst återtåg af nöd och våda, brann samma eld i samma öppna blick, sågs samma lugn i samma anlet råda; det var, som om man läst i brons deri: 'Än kommer dag, än är ej allt förbi'.

Ibland, när farten norrut blef för stor och mången kämpe gret af harm och smärta, då bet han tänderna ihop och svor, men tåren gömde han uti sitt hjerta; blott pressadt från hans läppar hörde vi: 'Än kommer dag, än är ej allt förbi'.

Och dagen kom, hans festdag, då var här med ära kunde veckla ut sin fana. Vid Revolaks ljöd ropet: 'I gevär!' och krigarn, jagad nyss, fick ändra bana. En blixt af fröjd flög genom männens rund, det var en stund, en oförgätlig stund.

0, hvilken syn! En här med slocknadt hopp bröt fram att det vid stridens låga tända, en hämmad ström ur sprängda dammar lopp att mot hvart hinder sina böljor vända, ett folk, förnedradt till förtviflans rand, stod upp att värna sina fäders land.

I ljus smalt rodnan bort kring österns berg, och dagens strålflod kom allt mera nära, då tog omkring oss drifvan purpurfärg, der grydde morgonrodnan af vår ära: allt djupare, ju högre solen stod, sken denna morgonrodnad, --

den var blod.

Men dagens första väkt knapt än förgått, när stridens sista flamma var förbrunnen och Siikajokis unga seger fått en tvillingsbroder, lika skön befunnen. Ett jubel skallade från led till led, det var den helsning, som den mottogs med.Jag stod på kampens kulle. Allt var lugnt. Der vreden rasat nyss, nu rådde friden: man stred ej mer, man sof der djupt och tungt, man sof den sömn, som mer ej störs i tiden och fans en vaken, var det blott en vän, som hos en vän, som somnat, dröjde än.

Jag hade sökt, jag hade hittat rätt, jag fatt en visshet, lika svår att sakna: jag hade sökt bland leden Tigerstedt, men han fans här, han fans ej bland de vakna. 1 segerns stund, af stridens glädje varm, han somnat här med genomstungen barm.

Den tappre! Nyss likväl jag honom såg så ung, så käck, så stark sin stormning våga och rycka an i omotståndligt tåg mot höjda svärd och vilda eldgaps låga; nu låg han stel, på samma drifva sträckt, der nyss Bulatoffs eldar djerft han släckt.

Dock än med lifvets färg ifrån hans drag ej prägeln af hans lugna själ försvunnit, uti hans bleka anlet kunde jag än se det trygga mod, jag förr der funnit; jag måste tänka, när jag såg deri: 'Än kommer dag, än är ej allt förbi'.Och se! Än var ej allt förbi. Ännu han sparad blef för fosterlandets fana. Jag såg ej honom sen. Kanhända du i lifvet möter honom på din bana: då helsa honom än från fordomdags, från Stål, från bragderna, från Revolaks.»

Så talte gamle Stål en gång om dig, du kämpe från vår äras gyllne tider. hans helsning har studenten gömt hos sig, tills grånad ren han bär den fram omsider nu, när ett sekel hunnit halft förgå, sen för din fosterjord du stridde då.

Tag denna helsning kärt, det bor i den en helsning ock ifrån det land, dig födde; det räknar lederna utaf de män, som för dess tro, dess hopp, dess minne blödde. De glesnat mycket, desto mera har det kärlek för de få, det eger qvar.

Det tackar dem för detta trogna mod, som än vid polens is ej slöt att brinna det tackar dem för allt det ädla blod, de för dess framtids räddning låtit rinna, att genom dem dess lösen kan förbli: »Än kommer dag, än är ej allt förbi». Von Törne.

Jag mins väl knappast, om jag talt tillförne om mannen från S:t Mickel, gamle Törne. Bland gråa hjeltar nämndes äfven han och förde Savolaks vargering an.

Von Törne, vet du, var en äkta finne, en gammal, knotig björk med masur inne, det var ej lätt att öfver honom rå, det skulle vara hugg, som bet uppå.

Han visste af det sjelf och trodde gerna, när folket sade, att han hade kärna, att gamle Törne stod uppå sin kant båd' som major och öfverstelöjtnant.

Jag kände gubben under freden redan, då var han rund och trygg som framgent sedan; en främling kunnat tro sig se en stock, som man klädt sporrar på och krigsmansrock.Men i den stocken fans ett hjerta slutet, ett hjerta, fläckadt ej, ej heller brutet, med starka pulsar och med eldadt blod, ett kärnfriskt mannahjerta, fullt af mod.

Och detta hjerta slog för fosterbygden; att veta akta den, se, det var dygden. Hvarför? Jo, derpå gaf han det besked, att den var hans och hans vargenrings med.

Jag mins, hur ofta, när han var bland kända, det var hans lust att orda utan ända om detta land, »det bästa rakt, som fans», och om dess folk, »ett sådant folk som hans».

Han stod då gerna bredbent midt i ringen, det var hans sturska vana, efter ingen vida verlden, liten eller stor, förneka djerfts, att han var finsk major.

Som denna ära höll han ingen annan, med den i hugen lyfte stolt han pannan och var beredd att gå, fast mot en verld, med sin kohort, sin fullmakt och sitt svärd.

Ibland likväl, när han var rätt i taget, beskref han finnens enfald för gelaget, hur ärlig mången var, men dum också. Han log hvar gång ett jättelöje då.

Men kom en annan och försökte klandra, -- pass! det gick an för gubben, ej för andra. Långt förr'n berättarn hunnit än till slut, fick han tillbaka: »Herre, håll er trut!

Jag frågar er, som är så stolt i orden, hvar ni sett en nation på vida jorden, sett eller läst om en i skrift, i bok, mer än den finska ädel, käck och klok.Försök att stå med den på tjenstens vägnar, der kulan hviner och der blod det regnar, och svara, sen ni pröfvat sjelf och sett, om finnen saknar eld och ej har vett!»

Som han i freden var, var han i striden. Jag var furir vid gubbens trupp den tiden och kunde nämna många andra drag, men vill blott tala nu om Lappos dag.

Vi voro sända då att rensa skogen, vi ville fram, hvar man var redebogen, men gamle herrn fick lust att göra halt, »emedan finnen sköt så skarpt och kallt».

»Halt», skrek han, »gossar! tagen stöd af träden och mejen skocken, som man mejar säden; skarpt korn, kall sigtning! Här får korpen stek, det här blir en förderfvadt rolig lek.»

Han kände hvarje man i bataljonen till namnet icke blott, men till personen, gaf akt, så långt han såg, på en och hvar och hade ord for alla som en far:

»Rätt så, Karl Hurtig, det var träff, det skottet, nu puffar aldrig mera den, som fåttet. Bra, korpral Flink, du skjuter som i fjol! Aj, se, for tusan, der föll Per Pistol!

Nå, det var synd med stackars gossen käcka, hans gamla far skall få mitt torp för Pekka.» Så var hans språk, så förde han befäl, en finsk major till botten af sin själ.

Det kom ett bud från Adlercreutz: »Forcera! Framåt med bataljonen, skynda mera!» Von Törne hörde ganska lugnt derpå, behöll sin plats och svarte blott: »Jaså!»Nu kom det glada. Gubben stod vid fanan, stod stolt och rund och bredbent efter vanan, som om han ärnat stå till verldens slut och ment åt sjelfva kulan: »Stopp, vet hut!»

Hvart ville budet med en slik ta vägen? Den unge fänriken var helt förlägen: han hade sprängt dit öfver sten och stock, och allt stod gubben qvar mot order dock.

Ryck framåt, herr major!» -- »Tyst, herre, bara! Ni kan ju se det, här är ingen fara.» -- »Men generaln befalt, » -- »Ja, lefve han! Karl Adlercreutz han är en ärans man.»

Han sagt det knapt, när han från närmsta tallen fick sig en sats af splittrad bark mot skallen: »Aha, jag kunde vänta sådant här, det är en karl att sigta bra, den der.

Det var så när, att han mig träffat hade; nu får jag säga, som Hans Klinga sade, när kulan strök förbi hans ögonbryn: 'Den djefvuln aktar ju ej ens folks syn'.»

De orden hade ständigt gjort hans nöje, nu log han ock på nytt sitt stora löje och stälde sig helt trygg, som nyss förut, med hand i sidan och med benen ut.

Gud vet, hur länge han än dröjt med slaget, men bäst han stod der midt i sjelfva taget, paff, kom en kula åter och flög hän rakt genom porten mellan gubbens knän.

Den gamle märkte fladdret i syrtuten, såg ned, såg på den, den var genomskjuten, höll upp ett skört, det andra likaså, -- fördömdt, det syntes hål i båda två.Nu blef han misslynt, tog sig vid sitt öra: »Här får Matts skräddare ett vackert göra! Men skynda, gosse, kära Janne, kom och se, om det står bättre till bakom!»

Och Jan, hans gamla dräng, steg fram: »Ack, herre, nu gick det tokigt, här är sjufaldt värre; der framtill fins dock skörtet i behåll, men här en trasa bara utan fåll.»Då blef von Törne vred: »Nej, si en tocken, som tar och skjuter platt förderfvad rocken, som jag i dag bär på mig andra dan! Framåt här, gossar! Fan skall ta den fan!» Den femte juli.

»Nu lyser julisolen klart, mitt sinne stäms så underbart i denna morgonstunden; kom, yngling, om du vill som

jag, kom, låt oss andas några drag af sommarluft i lunden; det är i dag en hödtidsdag!»

Den gamle knekten talte så, sköt nätet bort, stod upp att gå och tog mig tyst vid handen; och genom byn vi följdes åt och öfver ängens blomsterstråt till blåa sjön och stranden, i perlor klädd af daggens gråt.O hvilken himmel, hvilken jord! Den gamle talte ej ett ord, han tycktes blott betrakta; en tår föll på hans kind ibland, omsider tryckte han min hand och log och sporde sakta: »Säg, kan man dö för detta land?»

Jag teg. En blick ur hjertat var mitt enda, lätt förstådda svar, han sökte ej ett annat. Och tystnad rådde en minut, han såg kring nejden som förut från kullen, der vi stannat; då tog han ord, då brast han ut:

Ja, yngling, här från denna strand du ser ett stycke af det land, som fosterland du kallar: skönt som vid Virdois sjöar här är det kring Saimens tusen skär, der Vuoxens bölja svallar, der Imatra i skum sig klär.

Och stod du nu längst upp i nord, du såg en lika härlig jord ifrån dess fjällar höga; och om den flacka kust du såg, som sköljs af bottenhafvets våg, låg Finland för ditt öga och tände kärlek i din hog.

Men vet du, hvad jag syftar på, kan du den tysta tår förstå, som i mitt öga sitter? Och denna dag, säg, anar du, hur den kan vara mig så ljuf och lika fullt så bitter? Det är den femte juli nu.En dag gryr upp, en dag förgår; hur mången lemnar ens ett spår, när den från oss är tagen? Den femte juli, ack, den drog ej spårlöst bort, jag mins den nog sen sjutton år den dagen, det var den dag, då Duncker dog.

Här fans ett folk i Suomis land, det fins ännu: vid sorgens hand det lärt att bära öden, det känner intet offer svårt, dess mod är tyst, dess lugn är hårdt, dess trohet trotsar döden, det är det folk, vi kalla vårt.

Du ser det i dess hvila, du, det härjas ej, det störs ej nu, dock kan för det du flamma; jag såg det i dess pröfningstid, i frost, i svält, i storm, i strid, jag såg det då det samma; hvad, tror du, kände jag dervid?

Jag såg det blöda dag från dag, jag segrar såg och nederlag, men ingen såg jag svika; i bygder, der ej sol gick opp, stod kämpen än med ishöljd kropp och nekade att vika, fast utan hem och utan hopp.

Hvad tålamod, hvad mannamod, hvad kraft i hug, hvad eld i blod, hvad lugn i skiften alla, hvad bragder kräfdes ej af den, som detta folk, som dessa män sin hjelte skulle kalla och dyrka efter döden än?Men fråga, om du träffar på en veteran från kriget då, en af de tappres skara, spörj, om han kände dock en man, som priset öfver alla vann, och trofast skall han svara: 'Ja, herre, Duncker hette han'.

Och utan höga anors lån kom denne man, en hyddans son, från obemärkta trakter och vann en storhet, knappast drömd, blef landets stolthet, blef berömd som starkast bland dess vakter och blir i Finlands tid ej glömd.

Och denna äras rena glans, hans kärlek gjorde den till hans, hans varma hjertas låga. Sin fosterjord han trohet svor, för den som för en brud, en mor sitt allt han ville våga, -- med denna kärlek blef han stor.

Han föll; och dock, hvad härlig lott att dö som han, sen så man fått sitt lif med ära hölja! Det är att trotsa glömskans sjö, att lyftas som en grönklädd ö ur djupet af dess bölja; det är att dö, och dock ej dö.

Nu stråla blomsterprydt, o land! Höj öfverallt en löfrik strand ur sommarvarma vågen, låt rodna dina fjällars topp, låt skimra dina strömmars lopp och slå mot himlabågen i glans ditt Saima-öga opp!Att minnet, när på denna dag det nämner Dunckers namn som jag, kan stolt till dig sig vända och säga: 'Se, så härligt log det land, som hjeltens kärlek tog; säg, kan det hjertan tända? Det var för denna brud, han dog!'» Munter.

Vackert var det att betrakta hjelten Adlercreutz, genralen, hur han kom så tyst och sakta till soldatens graf i dalen, hur han stannade vid randen och, med hatten sänkt i handen, såg den enkla bädd fullbordas der Hans Munter skulle jordas.

Stor var eljest icke hopen, honom följde i det sista: två soldater gräfde gropen, fyra stodo vid hans kista; men till heders sen för resten, utom generaln och presten, tre korpraler, pengar värde, och furiren, jag, -- den fjerde.

Annan ståt fans ej att skåda. Klädd i slitna krigarkläder låg han, Munter, i sin låda hopklämd mellan fyra bräder, trygg och nöjd att se i döden, som han var i alla öden samma kämpe som i lifvet, mindre ferm blott, det är

gifvet.Nu, när skild från strid och skiften sitt qvarter han fått, soldaten, framsteg korpral Buss på griften och höll tal om stridskamraten. Hur han var till börd och minnen, hjerta, språk och kraft och sinnen som en slant till krigsman slagen, -- allt drog gubben Buss i dagen.

Det var konstlöst, men man rördes, stod der qvar i tyst förbidan, log, när Munters kärnspråk hördes, strök mustascherna åt sidan. -- Vill du lyssna till hans saga? Den är enkel och alldaga, kan väl mödan knapt betala; hör dock! Gamle Buss må tala.

»Krigsmän, nu är Munter borta. Känd och käck långt mer än mången, har han kommit nu till korta och åt döden gett sig fången. Efter marscher, stormar, strider har han nu gjort halt omsider, lagt sig här till rast i backen och vändt lugnt i vädret klacken.

Fråga oss som närmst i elden fått med honom kulor smaka, om han höll sig, der man stälden. eller ryggade tillbaka, om i striderna och slagen han fick hvitt i anletsdragen eller såg mot dödsminuten mörkbrun, som af koppar gjuten?

Till armén från vilda skogen kom han, styf till skick och later, sina tappra fäder trogen, allt från hedenhös soldater, svarte kort och talte föga, log med skalken i sitt öga: högst tre ord, sen stum som siken, men på hufvut slog han spiken.Liksom han, så hela raden af hans slägt gått fram i verlden, blödt och dött i lägsta graden, hållit truten, talt med svärden. En gång som ett troll omsider steg i Karl den tolftes tider ända till furir en Munter; sen dock bar på nytt herunter.

Mången, ej i tjensten öfvad släpper sent sitt hem ur minnet, hänger näbb och går bedröfvad, innan tiden stålsatt sinnet. Sådan var ej Munters vana, nej, till tredje Gustafs fana kom han, rakt från första dagen som en slant till krigsman slagen;

drack af fröjd, blef vild om qvällen och slog buckla på geväret; nästa morgon fick sig sällen litet fuktel för besväret. Väbeln sade: 'Tag ej illa, så är tjensten, gubbe lilla! Har du mjuknat nu till början?' 'Jo', sad' Munter, 'tack för smörjan!'

Nykter var han ock allt sedan, hurtig, nöjd och oförtruten, fick i första dusten redan venstra skuldran genomskjuten. Döbeln stod då bland de sina, hörde samma kula hvina: 'Den gick nära, barn, hvem fick'en?' Munter svarte: 'Jag var pricken'.

Knappast läkt på nytt den gången, fick han åter lyckan pröfva, fick, i en kosackhop fången, sina breda fötter öfva; tvangs att följa halfva milen steppens fåle, snabb som ilen, tills af några djerfva kunder han blef frälst som af ett under.Svetten svälde i hans panna, hjertat slog och barmen häfdes, när han ändtligt kom att stanna; -- dock god min behölls och kräfdes. 'Fick du trafva?' ljödo ropen skämtsamt ur den ystra hopen, 'hur gick färden, hur var stigen?' Munter svarte: 'Temmeligen'.

Kort derpå blef Armfelt slagen; Munter, blodbestänkt, ja, tärgad, stod sin fana närmst den dagen, genom honom blef hon bergad. Nu, vasserra, ändtligt fick han på den fasta, gråa brickan svärdsmedaljens hederstecken; Munter sade lugnt: 'Åh necken!'

Som han var i dessa strider, lika nöjd och oförfärad var han allt till sista tider, endast mer bemärkt och ärad, var nu grå i skägget vorden, kanske än mer karg på orden, men i eld och rök och flamma in i döden än den samma.

Sent på ett besök i våras kom hans mor till bivuaken, då fick Munter lof att tåras, när han såg den gamla draken; satt ock sedan långt på natten, teg och log och såg på skatten. Detta möte var det sista, nu lär gummans hjerta brista.

Aldrig nej, hvad helst hon sade; till hvart ord från moderns tunga endast ja och ja han hade, tills hon ändtligt hördes sjunga: 'Käre son, var ej förvägen! Håll dig saktligt, gå ur vägen, bättre fly än illa fäkta!' -- Då sad' Munter: 'Pass, ursäkta!'Dock, hans kula, den var gjuten, här var gränsen, här fans döden se'n han käck och oförtruten följt armén i alla öden. Än i går dock blef han funnen hurtig med tobak i munnen, som piket hos generalen, der ett krigsråd hölls i salen.

Nyss på orderna vi läste, hur, liksom att föra ordet, en granat kom in och fräste mellan herrarne kring bordet. Munter, van att röra bränder, spottade i styfva händer och fick grunarn öfver nacken, flink att skynda ut på backen.

Dörren hann han, klippte sedan genom förstun ut i rycken, stod så när på trappan redan, när granaten sprang i stycken. Det var Munters bragd den dagen. Nu så låg den tappre slagen, dock, till modet än behållen, sad' han endast: 'Fan tog bollen'.

Än i dag, när morgon grydde, höll han qvar af lif en gnista; ingen klagan, hållning prydde veteranen i det sista. 'Stackars gubbe, ena armen, den är borta, hela barmen full med skärfvor af granaten!' Munter sad': 'Han sprack, den saten'.

Sådan slöt han, sådan var han, karl i början, karl i slutet, trög i ord, men qvick i faran, med om saken oafbrutet. Van att handla, ej att pråla, van att sakna, van att tåla, var han man att allt fördraga allt, ja utom ett -- att klaga.

Kunde verlden oss betala våra bistra dar och nätter, egde de ett språk att tala, Finlands genomblödda slätter, kunde härens fanor säga, hvad en Munters likar väga, mången med galon på rocken fick då buga för en tocken.

Ja, min gamla barm käns höjas, när jag honom mins i ledet. Skulle dödens fåror plöjas, vänner, det var häst i redet; aldrig ängslig och förlägen, bara hejsan och ur vägen, gången jämn och efter trumman framåt, det var hufvudsumman.

Och hur var han dock ej boren vänfast, trofast, lugn och stilla! Som ett barn, fast grå till håren, ville han knapt ovän illa. Fienden var för hans händer, hvad tobaken för hans tänder; bägge sleto press och våda, dock som kära plantor båda.

Heder öfver honom, heder öfver krigarn, der han gömmes! Mannamod och mannaseder akte, att hans namn ej glömmes. Inga slafvar trampe kullen, der den tappre bor i mullen! Nej, en ätt af gamla stammen skydde ständigt grafven. Amen!

När korpralen slutat hade och steg ned från vigda sanden. tog genralen sjelf en spade i den segervana handen. Det var han, som sist af alla sakta lät på grafven falla litet stoft af fosterjorden; men han talte. -- Glöm ej orden!

Hvad han sade, föll i tycket. väckte tankar mångahanda, fast det ej var grant och mycket, endast talt i Munters anda; nog det var att vitne bära om vår trohet, om vår ära, nog också till krigarns minne; orden lydde: »Han var finne!» Von Essen.

Han stod på sin förstutrappa med mössa af krigarsnitt, med sporrar och ryttarkappa; han ärnade göra sin ridt.

Han stod der sjuttiårig, en kämpe till min och blick, smärt, högrest, silfverhårig; der har du hans yttre skick.

Men hvad vållar hos gubben vreden? Han stampar helt vildt af harm. Vi lefva ju midt i freden, hur gör han sådant alarm?

Betrakta blott lugnt processen, så farligt är ej dermed; du ser den gamle von Essen, du ser hans vanliga sed.

Nu ropar han. Lyss till orden, nu ger han reson och skäl: »Matts kusk, du mitt straff på jorden, dig borde jag rakt slå i hjäl.

Hur länge skall här jag bida, allt för din sömnighets skull? Du känner, när jag vill rida, du vet ju, när timmen är full.»

Och kusken, han kom ur stallet med skymmeln stolt att se; att han sofvit, det var ej fallet, han vaknat för fort kanske.

Med hufvudet högt uppburet framledde han hingsten stum. Blixt, dunder! Det ädla djuret stod skälfvande, höljdt af skum.

Han steg från sin förstutrappa, genraln, i sitt bästa skick, med sporrar och ryttarkappa. Då föll på skymmeln hans blick.

Han stod som af åskan slagen, han trodde sitt öga ej: »Säg, skurk, är min syn bedragen, är detta ditt verk? Säg nej!

Men dukar du upp en fabel och ljuger mig full här nu, så går jag och tar min sabel och klyfver ditt hufvud i tu.»

Det var Matts kusk, soldaten, han blef ej så lätt försagd; väl hade han gjort mandaten, men svarade sjelf för sin bragd.

»Hur? Ljuga här?» stolt han sade, »en skam är att misstros så. Väl svårare skuld jag hade och ljög ej, herre, ändå.

Här kom en kosack på vägen, han skröt med sin flinka rapp. Hvad? Skulle jag bli förlägen? Jag red med honom i kapp.»

Von Essen, sjuttiårig, med flammande eld i barm smärt, högrest, silfverhårig, han hoppade högt af harm.

»Bort», skrek han, »du fräcka sälle, till stallet igen och mins att hämta i skymmelns ställe den gröfsta piska, der fins.»

Han var en man, soldaten, som statt för kulor och död, som tagit sin kost af staten; nu åt han von Essens bröd.

Han gick helt stum och sluten, men hans öga, det brann i glans; han gick och kom på minuten med den gröfsta piska, som fans.

Han räckte den åt sin herre: »Jag var man i mitt led också, och sköts det, sköt jag än värre, och stacks det, stack jag som två.

Skall nu som en häst jag smaka er snärt, då jag gjort som bäst, så sparkar jag upp tillbaka och sparkar ock som en häst.»

Genralen, han hörde hotet, helt rak tillbaka han steg. Han tycktes ej ha emot'et, han såg på mannen och teg.Och allt som han såg, så höjde han högre sin resliga kropp. och allt som han teg och dröjde, så klarnade anletet opp.

»Och hör du», skrek han omsider, »Var fick du ett sådant mod? Det der är från forna tider, det der har vuxit i blod.Jag ser det ej första gången i dag, jag har känt det förut. Jag såg det hos mången, mången i sjelfva hans dödsminut.

Jag sett det, der Finlands fana gladt fläktat på segerns fält, jag sett det på nödens bana, i slagnas isade tält.

Och skulle, när du dig skickar så manligt som nu, min son, och skulle, när så du blickar, jag ge dig åt piskans hån;

vid himmelens Gud och Fader, då vore jag aldrig värd att nämna de tappra rader, bland hvilka jag höjde mitt svärd.

Gå, sök dig en vän här nära, en dugtig och stursk kamrat, och drick ett glas för vår ära, här har du en blank dukat!

Och tack för det vackra minne, du väckt i mitt hjerta, du, och tack för ditt arga sinne, -- och drag åt helvete nu!»

Han strök sig om ögonbrynen, det tycktes hans blick var skum, han svängde sig, barsk i synen, och gick tillbaks till sitt rum.

Det var den samme bjessen, jag minnes se'n fordomdags, det var den samme von Essen, som stridde i Savolaks.

Ferm var han, aldrig dåsig, nu bar det ändå till fjälls. För kölden han dragit på sig storstöflar och vargskinnspels.

När så han gick mot faran, som vanligt i främsta led, och sjönk i den brustna skaran, hvar gång han sin fot stack ned;

då svettades gubbens panna, då kände han tung sin pligt, då måste han stundom stanna inunder sin gräsliga vigt.

Men »Framåt!» skrek han åt hären med samma eld ändå, »och bären mig, gossar, bären i fall jag ej orkar gå!»

Tre ting i lust och smärta, dem egde han, käck och god: stolt själ och lättrördt hjerta och brinnande hetsigt blod.

W. MEYER, X. A., xyl.

Trosskusken.

Gamle Spelt, skall han så helt förgätas? Nej! Han var kusk vid trossen, högre var han ej, hade som hans likar måst i glömska falla, om han ej fått namn som latast bland dem alla.

Pengar värd var gubben ock att se uppå, han och hästen, som han körde, likaså. Höll den ena sina steg med två ben dyra, tycktes knapt ett pris förslå för den med fyra.

Sådan farten, sådan var ock rykt och ans, lika tofvig gubbens lugg och hästens svans, Grålle bar från eget stall sitt dam i verlden, och sitt sot på näsan Spelt från egna härden.

Der de syntes så alltjämt i tränen sist, är det säkert, att på skratt var ingen brist; hästen gick i sömnen, gubben sof på kärran, hur den gamle hölls på lasset, vete Herran.

Sakta bar likväl det framåt, småningom högre, högre upp mot nordens bygd man kom; halfva Österbotten snart han genomfarit, var dock allt den samme, han i Nyland varit.

Och på lika sätt gick äfven färden till, samma skratt, hvar han for fram, hvar han höll still, och vid skrattet klatschar, det var klippt och skuret, än på gubbens rygg och än på kreaturet.

Ingen ändring dock i skick och lugn och fart. Spelt, han var ohjelplig, det var uppenbart; ingen piska bet på gubbens tjenstekläder, och i tjensten bar ock Grålle barkadt läder.

Så omsider nåddes Siikajokis strand, blott en frusen flik fans qvar af fädrens land, äfven denna skulle snart till byte lemnas; dock en stark kan brytas, och en svag kan hämnas.

Före qväll var vunnet härens första slag, flyktens dag förvandlad till en segerdag, återsvalla skulle en gång jagad bölja, strömmen ändras, den förföljde nu förfölja.

Snart också från man till man en maning lopp: »Nästa morgon allt i skick att bryta opp! Här och tross skall innan natt i ordning lagas, och med fröjd mot söder se'n, så snart det dagas.»

Allt var ordnadt, det blef natt, man sof i fred; endast unge fänrik Blume sof ej med. Eld och ifver brände i hans tappra sinne, stugan blef för qvaf, han fick ej ro der inne.

Ut på trappan kom han. Mörkt och tyst var allt, fästets stilla stjernor lyste klart och kallt, blott i öster, mellan skogens toppar dragen, sågs en blekröd strimma gry, en rand af dagen.

Ingen menska skönjdes, lass och vagnar blott utan förspann, vända norrut, som de stått. Allt var, som det varit, intet annorlunda; samma färd som hittills tycktes åter stunda.

Ill. W. MEYER, X. A.

Samma färd? -- Nej, något olikt fans ända, fast ej blicken strax i skuggan föll derpå: just den sista kärra, som åkt upp i ledet, den stod omsvängd nu och hade häst för redet,

och vid tygeln re'n i skick en man sig stält. Blume trodde ej sitt öga, -- det var Spelt; gamle Spelt, som nedböjd genom landet farit. var ett hufvud högre nu, än förr han varit.

Rak som trots en yngling bar han sina år djupt på skuldran föll hans vackra silfverhår, anletet, med kinden slät

och näsan tvagen, sken i mörkret nu mer ljust än förr om dagen.

Unge Blume visste knapt att fatta sig: »Hvilket under, gubbe, har förvandlat dig? Du, mer lat och sotig förr än likar andra, står nu putsad främst och främst beredd att vandra.

Hvem har tvått ditt anlet rent från sot och dam, hvem har pressat i din gråa lugg en kam, hvem har fått dig väckt, det är dock hufvudsaken, du, som knapt på sjelfva dagen förr hölls vaken?»

»Unge herre», hördes lugnt den gamles svar, »långsamt far man, när från eget land man far, när man ser sitt folk med skam fly undan bara, då är bättre sofva än att vaken vara.

Hvarför skulle jag mitt gamla anlet två? Mera öppet hade blygseln synts derpå. Gerna tog jag mot och tålte spe och snäsa; sorg jag bar, och derför bar jag sotig näsa.

Nu är allt förändradt, finska hären stridt, Finland ligger för oss öppet himmelsvidt, ingen fläck skall mer på landets ära stanna; nu täcks mannen visa ren och klar sin panna.

Kalla folket upp, låt röra trumman snart, natten är förliden, dagen lyser klart! Förr så var det brådska, då vi mest bort rasta; ädle, unge herre, nu är tid att hasta!»

J. ENGBERG, xyl.

W. MEYER, X. A., xyl.

Wilhelm von Schwerin.

Och öfverstelöjtnant Drufva, han stod bekymrad nu: »Här dugde ej att ha sprucket mod, det brast i tu. Nu ser jag fienden rycka an, mångdubbelt starkare kommer han, och order har jag att stanna och slåss till min sista man.

Och hade jag helst vid kanonerna der en veteran, en man, som vant sig att bruka gevär, en krutsprängd fan; men nej, en yngling, spenslig och fin, en femtonåring, en gref Schwerin skall svara för batteriet, hvad håller en sådan för min?»

Han red till ynglingen hän med hast, sin hand han bjöd: »Min vän, snart spelas här höga kast om lif, om död, död, säker död, om ni står er slätt, men lif, kanske, om ni sigtar rätt. Dö, lefva, det får ni, herre, men vika, nej, pass för det!

Jag ser er stå här så späd och vek, i storm ett rör; ni har ej pröfvat en sådan lek, min sorg det gör. Den leken leks ej till tidsfördrif, så känn på hjertat och svar mig gif: skall ni våga i dag, om det gäller, blankt offra ert unga lif?»

»Herr öfverstlöjtnant, ni drar ert svärd med årbräckt hand och vågar dock bjuda ert lif som gärd för kung och land; jag har ett lif i sin styrkas vår, det bott i mitt hjerta blott femton år säg, skall jag ej våga det bjuda? Jag vill se, hvem min gärd försmår!»

Den gamle Drufva, han spände sin blick: »Det der klang stål! De orden, herre, de slogo ej klick, de råkte mål. Så må jag kalla er vek ej mer, men tacka Gud, att han gett mig er, ty hjertat är det, ej armen, till slut dock, som kraften ger.»

Snart ljödo kanonerna, ynglingen stred sin första strid. Hans folk, svårt härjadt, till flykt sig spred, han sjelf höll vid. Hans batteri var hans härd, hans hem, han skötte dess eld, han tjente för fem! Der kom en skara kosacker, han svedde skägget på dem.

Han fick ett ögonblicks rast, han sprang hän till sitt folk, hans ord bröt sinnen, hans stämma klang, en vredens tolk. En stund blott än, och sig allt förbytt: i strid var åter hans trupp, som flytt, han sjelf vid den älskade härden och elden i fart på nytt.

Och Drufva, han såg med förundran uppå, fast långt ifrån: »Ett mästerstycke jag kalla må slik lärospån. Vins sådan ära med första språng, hvad hinner han ej, om hans tid blir lång? Gud skydde den ädle gossen, han för arméer en gång.»

Men dagen slöts, och dess kamp bröts af, då kom Schwerin; han stått mot svallet af stridens haf, fast späd och fin. Då han kom med kanonerna åter i hamn, då ropade grånade kämpar hans namn, och vid högt hurra slöt Drufva den tappre i faderlig famn.

Den unge hjelten! Hans namn gick opp med tidig glans. Ej sågs en bana mer ljus af hopp, mer skön än hans. Hur blef den banan ej kort ändå! Ett månhvarf hunnit ej halft förgå, när till närmaste grifthvalf vägen var måttet på den också.

Dock än ett minne åt sägn och sång han hunnit ge. En strid kan kämpat ännu en gång, den skönaste, förr'n döden nådde hans unga barm, förr'n pulsen stelnat, som slog så varm, förr'n, fåfängt vinkad af bragden, låg vissnad hans domnade arm.

Det var, när Oravais' blodiga dag till sorg gick opp, när segern sjelf blef ett nederlag, som bröt vårt hopp. Då, säger man, strålade klarast hans mod, då träffade säkrast hans vingade lod, då eldades varmast kanonen, när han stänkte den röd med sitt blod.

Ill. W. MEYER, X. A.

Då, säger man, hade han dignat ned till sist vid den, men kringränd rest sig mot fiendens led med svärdet än och ropat sin skara och ilat förut och brutit sig bana och huggit sig ut och fallit först, när de sina kringjublad han nått till slut.

Han hade sitt sextonde år ej nått, på bår re'n lagd. Långt var det lif dock, han lefva fått, om lif är bragd.

Ack, mången grånat i ärans glans, som fäst med glädje sin strålande krans på den femtonåriges hjessa, om i byte han vunnit hans.

Han hade sitt sextonde år ej nått, ja, ung han dog; dock sörjde en blödande här hans lott, sjelf pröfvad nog; dock stod kring hans läger i tyst förbund af krigets ädlaste kämpar en rund, och hvad för de tappre han varit, det syntes i denna stund.

Ej veklig klagan, blott saknad tung, blott sorg var spord. Till hjeltens ära, som dog så ung, ej föllo ord; men Vegesack prisade lifvets vår, och Adlercreutz smekte den bleknades bår, och ur Drufva såg man pressas rart vin, -- en stor, klar tår.

J. ENGBERG, xyl.

J. ENGBERG, xyl.

N:r femton, Stolt.

Den sköna dagen på Lappos fält var ändad, och segerglad red Döbeln fram, der hans här sig stält, längs hela dess stolta rad.

Han tackade vänligt hvar trupp dervid med en krigares enkla ord för trofast heder, för manlig strid och för kärlek till fosterjord.

Han nådde sin yttersta flygel till slut vid aftonens sista glans; han tackade skaran der, som förut; den fördes af kapten Schantz.

Den glesnat mycket, han såg det väl, fått luckor i hvarje led; snart fäste dock annat genralens själ, och nu ryckte han fram dermed.

Man märkt vid talet från stund till stund, hur han blickat åt sidan re'n på en tiggarskepnad, en trasig kund, som stod der tyst och allen.

Nu gaf han mannen en vink: »Du, du der borta, kom hit, tag mod! Du var oss närmare dock än nu i dag, der det gälde blod.

Säg, har du glömt, hur du tog dig gevär ur en fallen krigares hand och skyndade efter min tappra här i stridens hetaste brand?

Då vi döko i åkern, hann du oss opp och dök som de öfriga med, då den syntes å nyo, min segrande tropp, då slogs du i främsta led.

Då man stormade byn mot kanonerna än och jag kastade blicken dit, då såg jag din trasiga jacka igen först uppe på batterit.

Det der var hurtigt: ett slikt försök kan bäras i ryktets famn. Så gala öppet, min käcka gök, låt höra till först ditt namn?»

»Hvad namn i verlden jag fått af prest, har ingen sig fästat vid; men fähund har man mig kallat mest i hela min lefnads tid.»

»Bra! Kasta det namnet tillbaks på dem, som gett det, och tröstad var. Men säg mig blott, hvar du har ditt hem, och hvar du har ditt försvar!»

Han viste på vägen vid kullens rand: »Mitt hem på denna jag har»; han viste sin knutna, väldiga hand: »Och här, här har jag försvar.»

W. MEYER, X. A., xyl.

»Ditt hem går an, ditt försvar är godt; ditt yrke, det är dock, säg, att stjäla i kyrkor, att snatta smått eller röfva på allmän väg?»

»Och hade jag stulit stort eller smått, visst egde ett öre jag dock; och hade jag plundrat en tiggare blott, visst bar jag en helare rock.»

Då strålade Döbeln af välbehag: »Von Schantz, herr kapten, hör hit! Hvem var den tappraste man i dag, som föll här i kompanit?

Låt hämta hans ränsel, hans rock, hans hatt, hans plit och gevär också; hans ädla namn och hans krigarskatt, den här skall i arf dem få.»

Man kom med vapen och drägt i hast, de burits af femton, Stolt. Von Döbeln log med ett ögonkast på sin skyddslings trasiga kolt.

»Stolts rock är blodig, det fordras mod att dra det plagget uppå; men fähund, ser jag, har tjockt af blod på egna klutar också.

Så byt och kläd dig i uniform för fronten här uppenbart! Du gick framför den vid dagens storm, jag vill se dig inom den snart.»

Han bytte drägt, och hans kind, den brann, se'n han vapen och rustning fått; och tyst kom Döbeln och stälde sin man i luckan, der Femton stått.

»Och nu så är du en ung soldat af äktaste skrot och hålt, och nu så är du vår krigskamrat och numero femton, Stolt.

Så var till mod och till hjertelag den samme du var förut, men nämns du fähund från denna dag, så drag din plit och säg: 'Hut!'»

Den nye krigarn, till denna stund hans bröst höjts lugnt som ett hvalf; vid dessa ord från genralens mun man såg dock, att djupt det skalf.

Han hade smakat ej ens som stöld en fröjd i sin lefnads dar; hans tårar, frusna i lifvets köld, ej runnit, se'n barn han var.

Nu sken på hans hjerta för första gång en strimma af sol och vår, och ur smultna källor med hejdlöst språng framströmmade tår på tår.

»Och får jag vara i lust och nöd soldat, bland de tappre, en, så säg, när gäller det kamp och död? Gud gifve i morgon re'n!»

Bröderna.

Du nämner mörk en Wadenstjernas namn? Jag vet, du syftar på en dyster sägen: hur, sökande mot lifvets storm en hamn, hans broder kom, men stöttes från hans famn i natt och dimmor åter ut på vägen.

Till Svansjöns nejd nån gång din kosa ställ; der syns en gård, som höga björkar värna. Vid solljus middag eller kolsvart qväll träd in i detta gästfritt öppna tjäll, der bor den gamle Johan Wadenstjerna.

En enkel hjertlighet, en flärdlös tro från första stund skall du hos honom röja och känna dig så väl, så full af ro, som skulle i ditt eget hem du bo och vid din egen faders sida dröja.

Nämn endast ej ett namn, ett namn, som må, om ock för evigt, plånas ur vårt minne; säg allt, och lugn han höra skall derpå, men nämn ej ordet Sveaborg, ty då är friden bruten och i storm hans sinne.

Allt hvad hans hjerta fordom tjustes af, hans folk, hans land, dess trohet, kraft och heder, allt, allt, hvad förr hans ande vingar gaf, för honom sänkts i denna klippas graf, förkastadt, skändadt, härjadt, trampadt neder.Och derför skakas han se'n många år af grafvens namn, hvar gång han det måst höra. och derför bränner i hans själ dess sår, och derför reser sig af harm hans hår, när ljudet Sveaborg blott når hans öra.

Det var en vinterafton, mörk och sen. Den gamle, utan minnens skuld och utan en framtids fruktan, satt vid

brasans sken och hörde lugn, hur stormen ute hven och dref i bistra skurar snö mot rutan.

Han satt allena nu. Sin hand han räckt nyss till god natt och lemnat sina kära, när plötsligt han, ur hvilans drömmar väckt, såg dörren öppnas och i snöhöljd drägt en vandrare hans bonings skygd begära.

Han såg och såg. En rysning genomfor hans hjertas djup, när han den komne kände. Det var en främling ej, det var hans bror, af samme fader född och samma mor, den man, som till hans tjäll i natten lände.

Det var den broder, som i forna dar, då i sin faders hem de växte båda, af syskonskaran honom kärast var, det var den ende, som han egde qvar och ej på nitton år fått återskåda.

Dock, ingen skuldlös främling hade dröjt så lågt vid dörren, som den komne dröjde, och ingen okänd gäst så stumt sig böjt, så tveksam bidat, sådan bäfvan röjt, som den en broder nu för broder röjde.

Ej ord, ej ljud. Minut uppå minut liksom för döda komma fick och vandra; tills som i bön så stilla dock till slut den bror, som kommit, syntes breda ut på afstånd sina armar mot den andra.Ett ögonblick var hjertats språk förstådt och tycktes Johan Wadenstjerna skaka, det var en kort sekund; när den förgått, han vände stel sig bort, med handen blott den bjudna famnen visande tillbaka.

Då ljöd omsider den förskjutnes röst, djup, hemsk och dyster som en suck ur grafven: »Låt isen smälta, broder, i ditt bröst, gif ej förakt åt den, som söker tröst, och bryt ej öfver en förkrossad stafven!

Ja, jag har felat. Mig ock ödet födt att bära nesans börda af den dagen, då finska krigarn gaf sig, förr'n han blödt, då Sveas stolta borg, förr'n kula stött mot dess granitvall, fegt blef skänkt och tagen.

Men var jag man att spränga pligtens dam och rycka till mig händelsernas roder, var jag den starke, som bort träda fram? Dock att jag det ej gjorde, är min skam; säg så, men krossa mig med hat ej, broder!»Han slöt, hans panna sjönk, hans stämma dog uti en ström af tårar, bittra, strida. Han hade talat till en broder nog, och nu med öppen famn ett steg han tog och tycktes af hans famn ett möte bida.

Då höjdes våldsamt gamle Johans barm en storm var lös deri af harm och smärta; men stum från väggen ofvan stolens karm han ryckte ned och höll med säker arm till svar en spänd pistol mot broderns hjerta.

Så är den hemska sagan om de två, mer mörk kanske, än jag förmått den skildra; har du, som hört med fasa nu derpå, för strängt den stränge dömt så hör också ett ord af frid som må din dom förmildra.

Det sägs, se'n brodern tröstlöst vandrat, att den hårde brodern sina ögon täckte och utan sömn och utan hvila satt och gret om qvällen, gret den långa natt och gret än som ett barn, när morgon bräckte. Landshöfdingen.

Gror bragdens ära blott på stridens mark, der tappre krigarn fuktar den med blod, kan ej den vapenlöse helsas stark och visa hjeltemod?

I djupa Finland bortgömd fans en man, en fridens man allt från sin ungdom hän; i fridens värf re'n grånad, styrde han som höfding nu sitt län.

Wibelius var hans namn, af anors glans omstrålad ej, men vördnadsvärdt ändå ty namnets ära var, att det var hans, hans adel föll derpå.

Han egt sin mannaålders gyllne tid af lugna mödor; den fans mer ej qvar. Nu var hans fosterland i kamp och strid, och gammal sjelf han var.

Af härar omhvärfd, sliten som ett rof emellan vän och ovän vexelvis, fick han hvar stund för segrarens behof ge frid och lugn till pris.

Att värna rätt, förmedla bördors last han som en helig pligt sig föresatt, och derför var hans dag ock utan rast och utan sömn hans natt.1~7

Så satt en gång han på sitt ämbetsrum, blott han med två hans sekreterare; han syntes bruten nu, hans läpp var stum, och tysta voro de.

Han önskat hvila, hvila en sekund det var för mycket. Salens dörr slogs opp, han sög en krigare i samma stund, foljd af en väpnad tropp.

Den ryska härens öfvergeneral var krigarn, ingen ringare person; han kom, steg fram och höll helt kort ett tal med hot i min och ton:

»Herr höfding, Finlands kamp har nått sitt slut, oss tillhör landet nu med vapnens rätt; dock kämpa landets söner som förut i Sveriges här för det.

Välan, här är er penna, sätt er, skrif ett kraftigt bud, en maning nu till dem: att den skall tryggad bli till gods och lif, som återvänder hem;

men att, om någon brottsligt håller vid att strida mot sin herre och monark, hans slägt skall jagas, utan nåd och frid, ifrån hans gård och mark.

Har ni förstått min mening, ord för ord, så skrif!» Han slöt med trotsigt välbehag. Då stod Wibelius vid sitt domarbord, och der låg Sveriges lag.

Han sänkte tungt sin hand uppå dess perm, hans blick, på boken fästad, lyste klar: »Herr general, här ser ni ett beskärm för dem, ni hotat har.Här är vår vapenlösa trygghet än, var lag, vår stora skatt i lust, i nöd; er herskare har lofvat vörda den, den vädjar till hans stöd.

I den se'n sekler re'n det stadgadt stått: att, bryter en, all skuld är endast hans, att mannen bötar ej för hustruns brott, ej hustrun för sin mans.

Om det är brott att kämpa för sitt land, hvartill hvart ädelt hjerta svarar nej, så utkräf straff af män med svärd i hand, af barn och qvinnor ej!

Ni segrat, makten tillhör er i dag, jag är beredd, gör med mig hvad ni vill Men lag skall öfverlefva mig, som jag långt efter den blef till.»Han talte så. En bäfvan genomlopp de båda unga männerna i saln, och nu han slog sitt klara öga opp och såg på generaln.

Det bistra uttryck, krigarns anlet haft, var borta, varmt han mötte gubbens blick; han tog hans hand och tryckte den med kraft och böjde sig och gick.

Och nu, med händren slutna som till bön, sjönk höfdingen i domarsätet ned. Han kämpat ut, han njöt sin segerlön, en öfverjordisk fred.

Och dessa vitnen två, som dröjde qvar, de nämnde ofta se'n med eldad hog om en förklaring, stilla, underbar, som i hans anlet låg.

Att detta sken var himmelskt skönt, derom fans blott en enda tanke hos de två; men hvarifrån det vackra ljuset kom, blef olikt tydt ändå.

Den ene höll det för ett yttre lån af dagens sol, som lyste mild och klar; den andre sade: »Det kom inifrån hans samvetes det var!» **Adlercreutz.**

Hvem är den höge mannen der på elfvens strand, som skådar öfver fjärdarna och fälten? Hans skick, hans drägt, hans läppars trots, hans blickars brand och svärdet stålblankt i hans manligt knutna hand,

allt ger en bild af krigaren och hjelten. Han står allena, ingen har han när, minutligt blott man komma ser och vandra en ung soldat, som bud till honom bär; men framför honom och bakom står här mot här, med blod och dödar hotande hvarandra.

Inför hans öga ligger Siikajokis nejd så vinterödslig som ett lik på båren, och för hans tanke än mer ödslig Finlands fejd med återtåg i blygd, med strid och ära väjd och ryska härens jubelhån i spåren. Deraf det mörker, på

hans panna bor, den skugga, som de ädla anletsdragen har öfverhöljt som med ett sorgens for: han ser sitt fosterland, en fattig, skyddlös mor, ett offer bli, på söners mod bedragen.

Den man, som detta skådar, skådar allt förödt, att svika pligtens bud var ej hans vana: han är en man så trofast, nagot land har födt, en man, som pröfvat faror, kämpat, segrat, blödt som yngling redan under ärans fana. Du ser ett sinne, som ej bräckts, ej böjts af lust, af nöd, af låga eller höga, du ser en ande, som i stormar höjts, du ser den tappraste bland tappre, Adlercreutz: -- han har de bilderna för själ och öga.

Och dock så är det han, just han, som nyss befalt det dystra sorgespelet börjas åter, en hopplös färd, en vandring utan ra st och halt, en mistning steg för steg af hemland, ära, allt, hvad blott ett brustet hjerta ej hegråter. Ett verktyg för en annan viljas lag, ej strid, men flykt, han nödgats anbefalla, sin trogna här han ordnat ren till slag, men nej, den får ej slåss, den måste fly i dag, som den har gjort en dag förut och alla.

Han ser dess slutna skaror lösas åter opp, i spillror söndras ordningen för striden. Han känner detta folk i hvar brigad, hvar tropp, han lefvat deras lif, han hoppats deras hopp ej blott i dag, men långt förut i tiden.

Han vet, att denna här ej liknöjd går de nesans steg, hans bud har föreskrifvit, att bitter harm förtynger hvarje spår, han vet, att i hvart bröst bor frätande ett sår, mer qvalfullt, än om dödens hand det gifvit.

O denna här! Han pröfvat har dess kraft, dess mod i bättre dagar, länge sen förflutna, han mins, hur glad för tredje Gustafs blick den stod och gick i striden fram och tecknade med blod sin bana mellan leder genombrutna. Ja, det är samma här, han nu för an, föryngrad i en ätt, men ej en annan, och derför vet han, hvad den vill och kan, och derför, när han ser den rygga, mörknar han och sänker som af blygd den stolta pannan.

He'n har i vrede Döbeln hunnit tåga af, sin tropp till färd syns Palmfelt sammantränga, och Gripenberg har sänkt sin segervana glaf Hvar stund är dyr. Med storm går öfver istäckt hat i massor fienden att vägen stänga. Orörlig dock står Adlercreutz än qvar, ännu ett värf han har att öfvervaka: på elfvens is en bataljon han har; den får han ej i gång, den står vid sitt standar och viker ej ett enda steg tillbaka.

Den man, som för den, tröttnat att med flykt och skam ett slagfält ständigt byta mot ett annat, hans återtåg är gjordt, och tyst och allvarsam står för sin front han nu, besluten att gå fram, om ej, så bli på platsen, der han stannat. Ej vill han stelna bort i polens snö; nej, hellre stupa, värmd af stridens flamma, ej vräkas som ett flarn på vredgad sjö, nej, kämpa som en man och sedan manligt dö; och truppen, som han för, den vill det samma.

Det är von Hertzens trupp. Genralen känner den och vill ej öfverge sitt folk i nöden: hans egen hembygds hyddor fostrat dessa män, han kallar, bjuder, ber; men nej, de dröja än, de trotsa honom, som de trotsa döden. Hvad under! Brusar han ej upp af harm

vid detta trots? O nej, han står betagen, klar blir hans panna, blicken ljus och varm; man ser, en eld är lös i djupet af hans barm, och återskenet syns i anletsdrageu.

Ett ögonblick, och se, hans eld har bredt sig ut, så laugt ditt öga hinner, skönjes branden. Hans ilbud flyga, nya sändas hvar minut, och skaror svänga om, som skyndat bort förut, och Her[zens bataljon har stormat stranden. Sprängdt är hvart hinder för dess segerlopp, en mäktig här i hjertat genombruten och Abos kämpar skynda mot den opp, och Gripenberg för fram sin Tavasthus'ska tropp med högt hurra, i täta leder sluten.

Se dessa män! Von Essen djerg vid svärdet van, med Heideman och Hamsay vid sin sida, se. hur i språng de rusa fram på blodad plan! Och Lange, Kihlström, Bremer, l3röijer, Nordensvan och tusen än, säg, om de lärt att strida? Nu, ändthigt lösta ur ett hopplöst tvång, se de med tjusning ärans kransar viras: lång var förnedringen, de burit, lång; nu har för dem grytt upp en hedersdag en gång, och med en bragd för sekler skall den firas.

Förgäfves tapper gör sitt motstånd än en här, som sjelf till denna dag ej motstånd pröfvat. Haj evskys blixtar

skrämma ej: det namn, han bär, så skönt, så fruktadt nyss, är dömdt att slockna här, sin trollmakt afklädt och sin glans beröfvadt. Dock än en strid. Hans rader fly, men snart med nya massor ses han spetsen bjuda, och Finlands kämpar hejda re'n sin fart; da hörs, i fjärran än, men hvar sekund mer klart, den stolta björneborgska marschen ljuda.

Han kommer, Döbeln, på sin vapenbroders bud, i sträcktåg har han kommit framom tiden. Ett jubel helsat ren hans kända toners ljud; nu syns han. -- Adlercreutz, som eldad af en gud, för vid hans sida hans kohort i striden. En stund blott flammar kampens låga än; i nästa stund då är den re'n förbrunnen,

och Siikajokis fält är vårt igen, och flyktens nesa tvådd med blod från tappre män, och deras första, stora seger vunnen.

Han, som en gång på våra kala drifvor stod och kunde för sitt land dock kärlek bära, han, som för detta land göt gladt sitt varma blod han, som, då allt gafs bort, än egde kraft och mod att träda fram och rädda Finlands ära, han hvilar nu. Den starke har fått frid, i Sveas trygga jord hans aska gömmes, och äfven der han kämpat skönt en strid, och ingen skådar än en gryning af den tid, då han af Sveas stolta folk förglömmes.

Men om i hjeltars land, i sena framtids-år, hans bragder blekna bort för större minnen och vid hans namn ej mer ett hjerta eldadt slår, och enslig, obesökt, med nötta runor står den graf, hvari han göms, den trogne finnen; då har hans lof, hans ära än ej dött, då skall hans ande ila öfver hafven med stolthet till det land, som honom födt: hår glöms han aldrig, här har för sitt folk han blödt, här skall han lefva, om ock der begrafven.

J. ENGBERG, xyl.

Tecknarens slutord till första upplagan.

Då denna illustrerade upplaga af Fänrik Ståls Sägner öfverlemnas åt allmänheten, är det mig en kär pligt att offentligen uttala min förbindelse till alla dem som välvilligt bistått mig under de årslånga studier och forskningar, som legat till grund för mitt arbete. Svårigheterna att erhålla fullt tillförlitliga upplysningar om de under åren 1808 och 1809 kämpande och lidande hjeltarnes utseende, klädedrägter, yttre lefnadsvanor o. s. v. hafva ej varit obetydliga. I vissa afseenden, särskildt hvad som rör militära uniformer och mundering, hafva de varit rent af förvånande, i betraktande af det jemförelsevis ringa tidsafståndet mellan de finska krigsåren och våra dagar. Om dessa svårigheter i en viss grad öfvervunnits, och om dessa bilder i någon mån ega den historiska trohet, hvarförutan de bort anses vara förfelade, så har vinnandet af detta mål varit möjligt endast genom andras medverkan och genom det varma intresse, hvarmed företaget omfattats af personer på ömse sidor om Bottenhafvet. För all uppmuntran, all hjelp och alla råd härutinnan frambär jag härmed min varma och innerliga tacksägelse.

Några uppgifter om det material, som, till en stor del samladt genom andras välvilja, vid dessa teckningars utarbetande stått till buds, torde, såsom i någon mån bestyrkande deras trovärdighet, här icke sakna allmännare intresse.

Så vidt möjligt varit, hafva följande i »Sägnerna» omnämnda personer återgifvits med *porträttlikhet*, efter här nedan angifna källor:

Adlercreutz, (s. 21, 130, 160). Efter porträtt på Nynäs, tillhörigt Adlercreutz' efterkommande och meddeladt af hans son, frih. C. G. Adlercreutz.

Blume (s. 139). Efter ett porträtt, meddeladt af fru d'Ailly, Stockholm.

v. Buxhöwden (s. 158). Efter ett i Buxhöwdenska slägten befintligt porträtt, meddeladt genom mag. V. Allén i

Reval. (Detta porträtt har förut varit reproduceradt i Ny Ill. Tidn. 1882, n:r 28.)

Christjernin (s. 68). Efter porträtt, insändt genom fru W. Ahrenberg, f. v. Engeström, i Helsingfors.

v. Döbeln (s. 75, 80, 82, 149). Efter välbekanta porträtt i »Anteckningar om och af v. D.» samt allmänt spridda svenska porträttverk.

Ehrnrooth (s. 92, 94; »höge herren, generalen», som på sid. 93 omnämnes, anses, såsom bekant, af Runebergs tolkare syfta på E.). Efter ett porträtt, meddeladt af fröken R. v. Kræmer i Tavastehus. (Förut meddeladt i Ny Ill. Tidn. 1881, n:r 46.)

v. Essen (s. 134). Efter handteckningar af Adelborg, tillhöriga enkefru L. Adelborg. f. Bohnstedt, på Södertuna.

Fahlander (Edelstam) (s. 49). Efter ett porträtt, meddeladt af öfverste F:s sonson, häradshöfding E. A. Edelstam.

v. Fieandt (s. 41, 43, 44). Efter en pennritning gjord 1808 af en finsk officer, v. Rehausen, meddelad af d:r W. Schildt (W. Kilpinen) i Jyväskylä.

v. Konow (s. 33, 35, 36). Upplysningar rörande v. K:s utseende äro lemnade dels af fröken A. Kjellberg, dels af d:r O. Rancken i Vasa. Något fullt autentiskt porträtt har dock icke kunnat anskaffas.

Kulneff (s. 58). Efter ett litografiskt porträtt i samlingen »Porträtter till Fänrik Ståls sägner» samt en af d:r Rancken insänd fotografi.

Lagerbring (s. 65). Efter en teckning af en reliefmedaljong i gips, förvarad i Lagerbringska slägten och meddelad af kaptenen G. Lagerbring.

Lode (s. 68, 103, 104, 105). Efter ett af fru W. Ahrenberg, f. v. Engeström, meddeladt porträtt. (Förut reproduceradt i Ny Ill. Tidn. 1881, n:r 46.)

Piper (s. 65). Efter en i Kongl. Bibliotekets porträttsamling befintlig litografi.

Ramsay, A. W. och *K. G.* (s. 107). Efter en öfver bröderna Ramsay slagen medalj. -- Deras moder, friherrinnan *S. L. Ramsay* (s. s.). Efter ett hennes svärdotter enkefriherrinnan A. W. J. Ramsay, f. Ramsay, tillhörigt porträtt.

Sandels (s. 32, 47, 49, 51). Efter ett litografiskt porträtt, meddeladt af hans son, generallöjtnanten m. m. grefve Sandels.

»*Sandels' adjutant*» (s. 47). Såsom bekant, har man tvistat om hvem som vid det skildrade tillfället tjenstgjorde såsom adjutant hos Sandels. En af hans adjutanter under kriget var sedermera öfverstelöjtnanten *Fahlstedt*, hvars son, bokhandlaren Fahlstedt, meddelat det porträtt, som legat till grund för teckningen.*v. Schwerin* (s. 142, 145). Efter ett litografiskt porträtt i den ofvannämnda samlingen »Porträtter till Fänrik Ståls sägner». Ett öfverstelöjtnant H. Pripp i Göteborg tillhörigt originalporträtt har tyvärr kommit för sent för att begagnas.

Tigerstedt (s. 109). Efter ett af med. d:r R. Tigerstedt i Stockholm meddeladt porträtt.

Toll (s. 65). Efter ett i Kongl. Biblioteket befintligt porträtt.

v. Törne (s. 113, 117). Efter en silhouett, det enda kända porträtt af v. Törne, meddeladt af redaktören af Helsingfors Dagblad, juris kandidaten R. Castrén.

Wadenstjerna, J. och *C. W.* (s. 154). Efter upplysningar, meddelade af d:r Schildt (Kilpinen), dotterson till C. W. Wadenstjerna och gift med en sondotter till hans broder Johan. Fru W. Ahrenberg, f. v. Engeström, har äfven lemnat åtskilliga upplysningar rörande Wadenstjernska slägten.

Wibelius (af Wibeli) (s. 156, 158). Efter ett af grefve C. Armfelt i Åbo meddeladt miniatyrporträtt samt en silhouett, insänd af landshöfding Wibelii brors sonson, häradsskrifvaren G. Wibelius i Karlstad. (Det förstnämnda af dessa porträtt har varit reproduceradt i Ny Ill. Tidn. 1882, n:r 28.)

Under forskningarna efter porträtt till »Fänrik Ståls» hjeltar hafva åtskilliga bilder kommit mig till handa, hvilka icke kunnat ingå i teckningarna. Bland dem förtjena särskildt nämnas porträtt af »den tappre *Eek*», meddeladt af hr C. W. Bruncrona på Karsby i Finland, och af majoren *v. Hertzen*, insändt af hr v. Hertzen i Finland. Dessa porträtt, så väl som hela samlingen af insända teckningar och skriftligen meddelade upplysningar rörande de afbildade personerna -- åtskilliga af dem ega allmänt historiskt och biografiskt intresse --, komma att öfverlemnas till Kongl. Biblioteket, i förhoppning att de der kunna komma forskare till godo.

För vinnandet af den största möjliga trohet vid återgifvandet af klädedrägter, vapen m. m., hafva, jemte porträtten, offentliga och enskilda samlingar, samtida teckningar, illustrerade arbeten o. s. v. flitigt studerats och jemförts. Åtskilliga uniformspersedlar, hvilka burits i kriget 1808--09 och såsom dyrbara reliker förvarats af anhöriga till deras forna egare, hafva derjemte tjenat till ledning. Bland dem, som härvid beredvilligt bistått mig, böra, utom de redan nämnda, särskildt ihogkommas enkefru Bruncrona, f. Nordenskjöld, professorskan E. J. E. Lovén, f. von Julin, professor A. v. Becker, kaptenerna F. A. Spak och G. Björlin, universitetsbibliotekarien prof. W. Bolin, bokhandlaren G. W. Edlund samt bildhuggaren C. Sjöstrand m. fl.

Under resor i Finland åren 1880 och 1881 har jag varit i tillfälle att lära känna landets natur och besöka en stor del af de ställen, som utgjort skådeplatsen för de skildrade tilldragelserna. Jag har i detta ändamål besökt Ala Lemo, Willmanstrand, Idensalmi (Wirta bro), Siikajoki, Nykarleby, Oravais, Vasa, Lappo, Alavo m. fl. från Finlands sista strid välbekanta ställen, äfvensom Runebergs ungdomshem, det vackra Ruovesi. Det har icke ingått i arbetets plan att meddela afbildningar af dessa historiskt bekanta ställen; men för framställningen af den yttre naturomgifningen, i hvilken »Sägnernas» hjeltar stridde sina ärofulla strider, har det icke varit utan vigt att på ort och ställe hafva tagit kännedom om det vidsträckta landets naturförhållanden. Sakkunniga och välvilliga följeslagare och rådgifvare under dessa resor hafva icke saknats. Må det tillåtas mig att särskildt uttrycka min förbindelse till literatören A. Hertzberg i Helsingfors, d:r Rancken i Vasa samt lektor Illberg i Nykarleby, hvilka alla med råd och dåd härvid stått mig bi och af hvilkas välvilja jag under dessa resor erfarit talrika prof.

Ej blott Finlands natur, utan äfven dess folktyp har jag under dessa färder haft tillfälle att studera. Äfven den har troget, utan förskönande idealisering, bort återgifvas. Det är ej den *yttre* fägringen hos det folk, som »frös och svalt och segrade tillika», som Runeberg besjungit. Men det är fosterlandskärleken, det aldrig svikande modet, troheten i lif och död: de äro drag af en *inre* skönhet, som ej utplånas ur det finska folkets historia. Om något af *denna* skönhet förmått sprida sitt skimmer öfver den yttre folktypen med de oregelbundna dragen, äfven i min framställning, så är mitt mål vunnet.

För arbetets ofullkomligheter och brister, hvilka till en del äro oundvikliga följder af sjelfva reproduktionssättet, anhåller jag om välvilligt öfverseende.

Stockholm i november 1883. **Aug. Malmström.**

INNEHÅLL.

FÖRRA SAMLINGEN.

Sid.

SENARE SAMLINGEN.